

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítaz na roky 2025-2031

NÁVRH

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítaz na roky 2025-2031
Územné vymedzenie:	Obec Vítaz
Územný plán obce schválený (A/N):	Áno
Dátum schválenia PHSR:, uznesením č.
Dátum platnosti:	Od 01.01.2025 do 31.12.2031
Verzia ¹ :	1.0
Publikovaný verejne dňa:
Vypracoval:	RNDr. Radomír Babiak, PhD., www.dokumentypreobce.sk

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1.

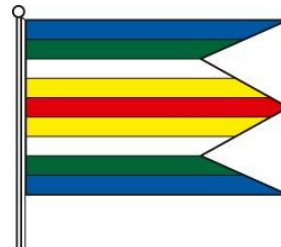

Erb a vlajka obce

Erb obce

vlajka obce

Blazón erbu:

V modrom štíte na zelenej oblej pažiti zlatý ohliadajúci sa lev s červeným jazykom a v striebornej zbroji, prednými labami držiaci veľkú striebornú pluhovú radlicu.

Komentár:

Zemepanský a poľnohospodársky motív podľa pečatidla z r. 1786.

Základné údaje

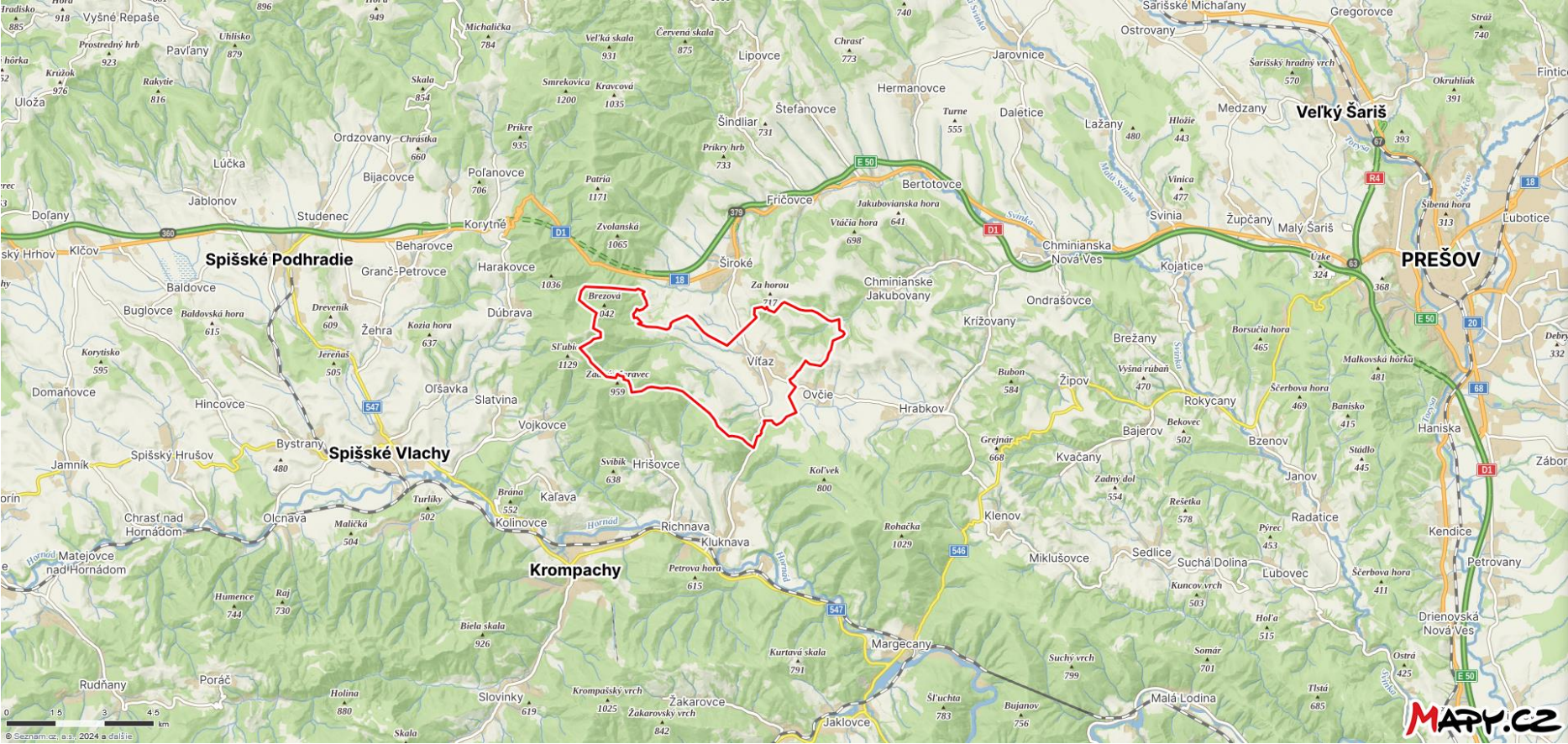
Samosprávny kraj:	Prešovský
Okres:	Prešov
Historický región:	Šariš
Poloha obecného úradu:	48.971166°N, 20.954832°E
Nadm. výška pri obec. úrade:	483 m.n.m.
Rozloha katastra:	1 932 ha k 31.12.2023
Počet obyvateľov:	2 018 k 31.12.2023
Hustota obyvateľstva:	104 obyv./km ²
PSČ:	082 38
Evidenčné číslo vozidiel:	PO (do 31.12.2022)

Oficiálne kontakty

Adresa:	Obec Vítaz
	Obecný úrad č. 111
	082 38 Vítaz
Web:	www.obecvitaz.sk
Email:	starosta@obecvitaz.sk
Telefón:	051 / 7911 306
IČO:	00327981

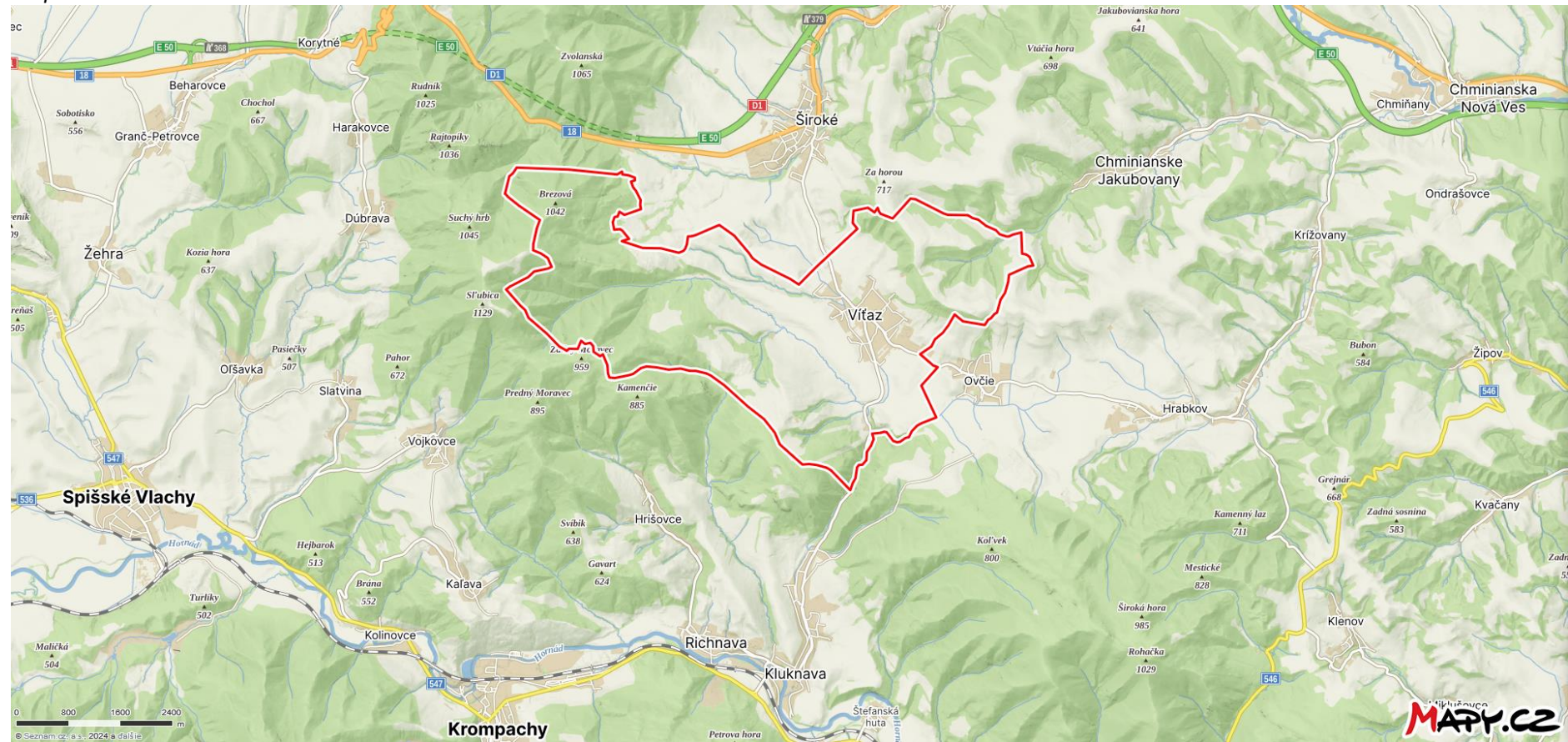
Mapa 1: Poloha obce Vítaz - širšie vzťahy

Zdroj: mapy.cz

Mapa 2: Poloha obce Vítaz voči susediacim obciam

Zdroj: mapy.cz

Obrázok 1: Letecký pohľad na obec Vítaz

Zdroj: www.obecvitaz.sk

OBSAH

ÚVOD	8
ZÁMER SPRACOVANIA PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE VÍTAZ NA ROKY 2025-2031.....	9
ANALYTICKÁ ČASŤ	12
Zoznam analyzovaných východiskových koncepcných dokumentov a dát.....	13
A.I ANALÝZA VNÚTORNEHO PROSTREDIA.....	15
Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery.....	15
Kvalita životného prostredia.....	15
Ochrana prírody a krajiny.....	15
Ochrana pred povodňami.....	16
Odpadové hospodárstvo.....	16
Kvalita ovzdušia.....	16
Obyvateľstvo.....	17
Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva.....	17
Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku.....	20
Národnostná a konfesionálna štruktúra.....	22
Vzdelanostná štruktúra.....	23
Nezamestnanosť.....	23
Domový a bytový fond.....	27
Dopravná infraštruktúra.....	29
Technická infraštruktúra.....	30
Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby.....	30
Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport.....	31
Administratívno-správne služby.....	32
Bezpečnosť v obci.....	32
Hospodárske pomery.....	32
Polohová atraktivita územia.....	32
Poľnohospodárstvo a priemysel.....	33
Cestovný ruch.....	34
Finančné hospodárenie.....	34
A.II ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA.....	36
Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027.....	37
Zmena klímy.....	38
STEEP analýza.....	39
A.III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA.....	40
SWOT analýza.....	40
Kľúčové faktory a disparity územia.....	41
B-STRATEGICKÁ ČASŤ	42
STRATEGICKÁ VÍZIA A HLAVNÝ CIEĽ OBCE.....	44

STRATÉGIA ROZVOJA	44
C-PROGRAMOVÁ ČASŤ.....	49
OPATRENIA A PROJEKTOVÉ ZÁMERY PODĽA PRIORITNÝCH OBLASTÍ.....	50
SÚBOR UKAZOVATEĽOV, VÝSLEDKOV A DOPADOV	57
D-REALIZAČNÁ ČASŤ.....	61
AKČNÝ PLÁN OBCE	62
ADMINISTRATÍVNE, ORGANIZAČNÉ A INŠTITUCIONÁLNE ZABEZPEČENIE PHSR.....	65
STRUČNÝ POPIS KOMUNIKAČNEJ STRATÉGIE.....	65
SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA.....	65
E-FINANČNÁ ČASŤ	67
INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN.....	68
MODEL VIACZDROJOVÉHO FINANCOVANIA A FINANČNÝ RÁMEC.....	69
SYSTÉM HODNOTENIA A ZARAĐOVANIA PROJEKTOVÝCH ZÁMEROV DO FINANCOVANIA	75
ZÁVER	76
PRÍLOHY	77
ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PHSR	78
ZOZNAM SKRATIEK POUŽITÝCH V PHSR.....	79
ZOZNAM MÁP, TABULIEK, GRAFOV, OBRÁZKOV A FORMULÁROV	80

Úvod

Obecná samospráva v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja tvorí integrálnu súčasť regionálnej politiky a regionálneho rozvoja. Integrálnou súčasťou regionálnej politiky sa stala najmä v súvislosti s rozsiahlou decentralizáciou verejnej správy, ktorá sa na Slovensku uskutočnila po prelome milénia a ktorou na obecné samosprávy prešlo obrovské množstvo kompetencií, zodpovednosti a taktiež financií, predstavujúcich významnú časť verejných financií. Samosprávy tak v oblasti vytvárania podmienok pre hospodársky a sociálny rozvoj územia majú svoje nezastupiteľné postavenie. Či už v rámci svojich originálnych kompetencií alebo preneseného výkonu štátnej správy, obce zabezpečujú výkony a služby vo verejnom záujme. Z tohto dôvodu je potrebné venovať veľkú pozornosť a úsilie koncipovaniu rozvojových stratégií samospráv.

Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítaz na roky 2025-2031“ (ďalej len „PHSR“) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskej a sociálnej situácie stanovuje strategické ciele a priority v záujme budúceho rozvoja obce. Je prostriedkom na naplnenie vízie ďalšieho smerovania obce. Týmto programom sa uskutočňuje podpora rozvoja na lokálnej úrovni s dôrazom na hospodársku, sociálnu a environmentálnu oblasť. Ide o program cielených opatrení, navrhnutý pre stimulovanie rozvoja obce v strednodobom horizonte.

Cieľom tohto dokumentu je navrhnúť funkčne trvalo udržateľnú rozvojovú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce so zreteľom na potreby jej obyvateľov. Tento dokument formuluje tak strategické ciele, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, realizáciou ktorých budú tieto ciele naplnené. PHSR nie je uzavretý dokument bez možnosti zmien. Práve naopak, je dokumentom živým, otvoreným, ktorý môže byť v prípade potreby kedykoľvek aktualizovaný, dopĺňovaný a upravovaný. Jeho význam a využitie spočíva predovšetkým v tom, že je spracovaný na základe prieskumu názorov a potrieb volených orgánov obce, jej obyvateľov, záujmových skupín, ako aj za spoluúčasti miestnych aktérov a odborníkov.

Ambíciou dokumentu je podať odpovede na tri základné a najdôležitejšie otázky:

1. Akí sme a kde sa nachádzame?
2. Kam sa chceme dostať?
3. Ako sa tam dostaneme?

Cieľom analytickej časti je identifikácia rozvojových faktorov a disparít obce (akí sme a kde sa nachádzame). Následne je v strategickej časti sformulovaná vízia, ktorá dáva odpoveď na druhú otázku (kam sa chceme dostať). Spôsob ako sa tam dostať je stanovený v stratégii rozvoja, ktorej úspešné naplnenie bude závislé od úspešnosti realizácie opatrení a aktivít, definovaných v programovej časti dokumentu.

Pri vypracovaní tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa zohľadnili priority Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR, ako aj jej vízia regionálneho rozvoja na Slovensku: Slovensko sa má stať krajinou s vysokou kvalitou života všetkých jeho obyvateľov. V záujme naplnenia dlhodobej vízie regionálneho rozvoja SR zameranej na rozvoj obcí, miest a regiónov, na zvyšovanie ich výkonnostného potenciálu a konkurencieschopnosti Národná stratégia regionálneho rozvoja SR stanovuje strategický cieľ: Integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 ich adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť pri súčasnom zvyšovaní kvality života obyvateľov a pri rešpektovaní princípov udržateľného rozvoja.

Zámer spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítaz na roky 2025-2031

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítaz na roky 2025-2031
Forma spracovania	<p>Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítaz na roky 2025-2031 (ďalej len „PHSR 2025-2031“) bude spracovaný podľa aktuálneho znenia zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.</p> <p>Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva. Vykonané bude participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov obecného úradu, poslancov OcZ, širokej verejnosti a externých odborníkov.</p> <p>PHSR bude vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými tak v Národnej stratégii regionálneho rozvoja, ako aj v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja.</p>
Riadenie procesu spracovania	<p>Za riadenie procesu spracovania zodpovedá riadiaci tím zložený zo zástupcov obce a zhotoviteľa. Členmi riadiaceho tímu sú:</p> <p>Za obec: <u>Koordinátor riadiaceho tímu</u> Mgr. Michal Magda – starosta obce</p> <p>Za zhotoviteľa: <u>Člen riadiaceho tímu</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD. – externý odborník</p> <p>Riadiaci tím zodpovedá za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celkovú koordináciu spracovania PHSR 2025-2031, - zostavenie Zámeru spracovania PHSR, - spracovanie analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia, - spracovanie východísk pre strategickú časť, - vypracovanie strategickej vízie, - vypracovanie sumárneho návrhu aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán, - stanovenie termínov realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania), - spracovanie akčného plánu na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky, - vytvorenie systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR, - spracovanie finančnej časti vo forme Finančného rámca pre realizáciu PHSR, - finalizáciu dokumentu a jeho predloženie zastupiteľstvu na schválenie.
Obdobie spracovania	Júl - august 2024
Financovanie spracovania	Z rozpočtu obce.

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR

Harmonogram spracovania PHSR (2024)												
Mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod							X					
Analytická časť							X	X				
Strategická časť								X				
Programová časť								X				
Realizačná časť								X				
Finančná časť								X				
Záver								X				

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu

Úvod

táto časť zahŕňa:

- stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PHSR,
- stručné zhrnutie východiskových koncepcných dokumentov, týkajúcich sa vymedzeného územia,
- zámer spracovania PHSR.

Analytická časť

táto časť zahŕňa:

- kompletnú analýzu vnútorného prostredia na základe overeného súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dát podľa jednotlivých oblastí vrátane finančnej a hospodárskej situácie,
- analýzu silných a slabých stránok územia,
- identifikáciu hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia (výber hlavných faktorov),
- analýzu príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia (posúdenie hlavných faktorov z hľadiska príležitostí a ohrození),
- SWOT analýzu (súhrnná tabuľka),
- analýzu možných rizík a hrozieb, identifikáciu kritických oblastí rozvoja,
- identifikáciu východísk a možných riešení.

Strategická časť

táto časť zahŕňa:

- víziu územia,
- formuláciu a návrh stratégie,
- výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách – oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna).

Programová časť

táto časť zahŕňa:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Realizačná časť

táto časť zahŕňa:

- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHSR, spôsob komunikácie, kooperácie a koordinácie,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- systém monitorovania a hodnotenia,
- akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky – vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

Finančná časť

táto časť zahŕňa:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Záver

táto časť zahŕňa:

- informáciu o schválení a zverejnení PHSR.

Prílohy

táto časť zahŕňa:

- Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR (východiskové strategické a koncepčné dokumenty, súvisiaca legislatíva),
- Zoznam skratiek použitých v PHSR.

Analytická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Analytická časť PHSR obsahuje komplexné zhodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie – analýzu aktuálneho stavu, v akom sa obec nachádza. Definuje vnútorný potenciál územia a limitujúce faktory rozvoja obce. Sú v nej prezentované odhady budúceho vývoja obce, ako aj možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia.

Zoznam analyzovaných východiskových koncepčných dokumentov a dát

Pri spracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítaz na roky 2025-2031 boli analyzované a zohľadnené už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty:

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	Platnosť dokumentu	Úroveň dokumentu	Zdroj
Územný plán obce Vítaz	priebežne	lokálna	Obecný úrad Vítaz
Povodňová dokumentácia obce	priebežne	lokálna	Obecný úrad Vítaz
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021-2030	2021-2030	regionálna	http://po-kraj.sk
Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja	priebežne	regionálna	http://po-kraj.sk
Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030	do 2030	národná	www.mirri.gov.sk
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	od 2001	národná	www.mindop.sk
Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030	do 2030	národná	www.minv.sk
Partnerská dohoda 2021-2027	2021-2027	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Operačný program Slovensko 2021-2027	2021-2027	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Agenda 2030	do 2030	nadnárodná	www.mirri.gov.sk

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Okrem rôznych koncepčných dokumentov bolo pri spracovaní dokumentu použité aj veľké množstvo dát rôzneho charakteru. Ich prehľad zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát

Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát		
Oblasť dát/téma	Zdroj údajov	Webová stránka
Obyvateľstvo	Obec Vítaz Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021	www.obecvitaz.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.upsvar.sk www.scitanie.sk
Bývanie	Obec Vítaz Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021	www.obecvitaz.sk www.scitanie.sk
Hospodárstvo	Obec Vítaz Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Obchodný register Živnostenský register	www.obecvitaz.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.orsr.sk www.zrsr.sk
Školstvo a vzdelávanie	Obec Vítaz Centrum vedecko-technických informácií	www.obecvitaz.sk www.cvtisr.sk
Zdravotníctvo	Obec Vítaz	www.obecvitaz.sk
Sociálna sféra	Obec Vítaz Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.obecvitaz.sk www.upsvar.sk

Zdroj: vlastné spracovanie

A.I Analýza vnútorného prostredia

Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery

Obec Vítaz leží Prešovskom kraji, v okrese Prešov. Jej katastrálne územie susedí s katastrálnymi územiaми: Dúbrava, Široké, Chminianske Jakobovany a Ovčie z Prešovského kraja a s k. ú. Kluknava, Richnava, Hrišovce a Vojkovce z Košického kraja.

Geologická stavba územia je veľmi pestrá. V katastri obce sa nachádza centrálnokarpatský paleogén, reprezentovaný bielopotockým, ako aj hutianskym a zubereckým súvrstvím (pieskovce a ílovce, miestami s prevahou zlepenčov). Pohorie Branisko v západnej časti katastra obce tvorí mezozoikum Vnútorných Karpát (reprezentované najmä kremencami, zlepencami a ílovými bridlicami), ako aj vrchná krieda a paleogén vnútorných Karpát (zlepenca, pieskovce, vápenca...). V juhozápadnej časti katastra sa nachádza aj staršie paleozoikum-proterozoikum? veporika a tatrika (najmä ruly a svory).

Z hľadiska geomorfologického členenia patrí katastrálne územie obce do Alpsko-Himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vonkajšie západné Karpaty a dvoch oblastí. Západná časť katastra patrí do Fatransko-tatranskej oblasti, celku Branisko a podcelku Sľubica. Východná časť katastra patrí do Podhŕňno-magurskej oblasti a celku Šarišská vrchovina. Najvýchodnejšiu časť katastra zaberá podcelok Sedlická brázda, medzi ňou a Braniskom sa nachádza podcelok Širocká brázda.

Hydrologicky patrí kataster obce do úmoria Čierneho mora a povodia Hornádu. Sústavu vodných tokov v území tvoria najmä potoky Pohlodov, Dolinský potok a Jakobovianka. Jednotlivé toky majú niekoľko ďalších menších prítokov. Rieky a potoky na území obce majú snehovo-dažďový režim odtoku, čo znamená, že najvyššiu vodnosť majú v apríli až v júli (s najvyššími prietokmi v máji) a najnižšiu v januári a februári. Kataster obce leží v hydrogeologických rajónoch P 122 (Paleogén povodia Svinky) a MG 121 (Mezozoikum a paleozoikum Braniska).

Západná časť katastra (pohorie Branisko) patrí do chladnej, veľmi vlhkej klimatickej oblasti, mierne chladného okrsku (C1) s priemernou júlovou teplotou v rozmedzí 12 °C až 16 °C, priemernou januárovou teplotou okolo -6 °C a priemernou ročnou teplotou vzduchu okolo 4 °C. Ostatné územie katastra patrí do mierne teplej oblasti, okrsku M6 (mierne teplý, veľmi vlhký, vrchovinový). Z aspektu zimnej turistiky je pomerne priaznivý priemerný počet dní so snehovou pokrývkou, ktorý je v rozmedzí 80 – 120. Územie je pomerne bohaté na vlahu, priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje v rozpätí od 600 mm do 800 mm.

Z pôdnych typov sa v katastri obce nachádzajú kambizeme, pseudogleje a v najvyššie položených častiach aj podzoly. Z hľadiska fytogeografického členenia patrí kataster obce do bukovej fytogeograficko-vegetačnej zóny. Západná časť katastra obce (pohorie Branisko) do Kryštalínicko-druhohornej oblasti a nižšie položená východná časť do flyšovej oblasti. V stromovej etáži sa v hojnom počte vyskytujú buk lesný, javor horský, smrek obyčajný, jedľa biela, borovica lesná, breza previsnutá, lipa malolistá, lipa veľkolistá a ďalšie. Zoogeografické členenie terestrického biocyklu zaraďuje územie do provincie listnatých lesov. Zo stavovcov sú pre toto územie charakteristické najmä jeleň obyčajný, srnec hôrny, sviňa divá, zajac poľný, vlk obyčajný a líška obyčajná.

Kvalita životného prostredia

Ochrana prírody a krajiny

Z aspektu územnej ochrany prírody leží takmer celý kataster obce Vítaz v území s I. stupňom ochrany prírody a krajiny (ktorým je podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny územie celej Slovenskej republiky). Priamo v katastri obce sa nenachádzajú žiadne veľkoplošné chránené územia. Nachádza sa tu však (v južnej časti katastra) Prírodná pamiatka (PP) Podmorský zosuv, kde platí 4. stupeň územnej ochrany (strmá skalná stena s výškou cca 40 m, vytvorená ťažbou kameňa).

Z hľadiska medzinárodných chránených území, patriacich do siete NATURA 2000, nezasahuje do katastra obce Vítaz žiadne Chránené vtáčie územie ani územie európskeho významu. Podľa Informačného systému environmentálnych záťaží, vedeného Ministerstvom životného prostredia SR, nie sú na území obce Vítaz evidované žiadne environmentálne záťaže.

Ochrana pred povodňami

Z hľadiska ochrany pred povodňami sa v katastri obce Vítaz nachádza viacero problémových lokalít s potenciálom záplav. Ide najmä o povodie Dolinského potoka, ale aj o ďalšie lokality, na ktorých pomerne často bývajú pri výdatnejších zrážkach a prívalových dažďoch problémové situácie. S ohľadom na zmenu klímy a čoraz častejšie extrémne prejavy počasia je tak namieste realizovať v obci rôzne protipovodňové a vodozádržné opatrenia, spolu s celým komplexom ďalších adaptačných opatrení v dôsledku zmeny klímy.

Odpadové hospodárstvo

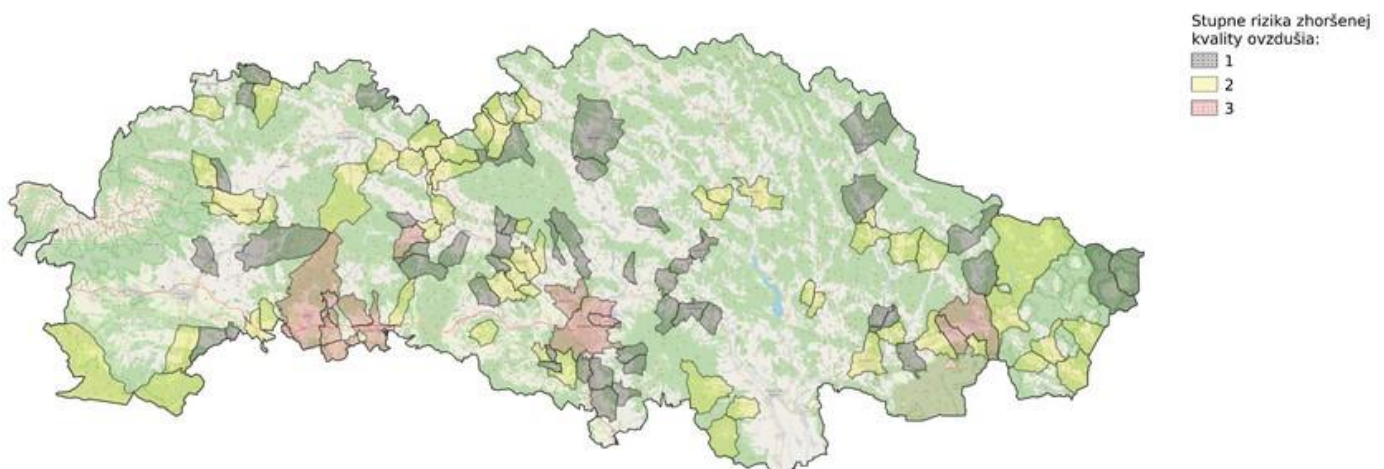
Systém zberu komunálnych odpadov je v obci nastavený podľa reálnych potrieb obyvateľov a zabezpečuje sa v súlade s ustanoveniami zákona NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Úroveň vytriedenia komunálneho odpadu je podpriemerná, za rok 2023 dosiahla 40 %. Obec teda v tomto ukazovateli ešte neplní ciele v oblasti nakladania s odpadmi, stanovené pre Slovenskú republiku (dosiahnuť do roku 2030 mieru recyklácie na úrovni 60 %).

Na zber zmesového komunálneho odpadu sa používajú KUKA nádoby alebo veľkoobjemové kontajnery (VOK). V obci je zavedený kalendárový systém zberu zmesového odpadu – všetky nádoby na zmesový odpad sa vyvážajú v pravidelných intervaloch. V záujme kvalitnejšieho a efektívnejšieho nakladania s odpadmi v obci by bolo vhodné vybudovať zberný dvor a malú kompostáreň (tzv. obecné kompostovisko).

Kvalita ovzdušia

Obec Vítaz nie je ohrozená zhoršenou kvalitou ovzdušia. Obci bola totižto na základe Metódy integrovaného posúdenia obcí vzhľadom na riziko nepriaznivej kvality ovzdušia pre rok 2023 priradená hodnota 0 – čo znamená, že Vítaz nepatrí medzi rizikové obce / mestá (ktoré by boli ohrozené zhoršenou kvalitou ovzdušia).

Obrázok 2: Rizikové obce v Prešovskom kraji, určené metódou integrovaného posúdenia pre rok 2023

Poz.1: s výškou rizikového stupňa stúpa závažnosť ohrozenia zhoršenou kvalitou ovzdušia. Ak je samospráva priradená hodnota 0, znamená to, že nepatrí medzi rizikové obce / mestá (ktoré by boli ohrozené zhoršenou kvalitou ovzdušia)

Poz. 2: na obrázku sú zobrazené len rizikové obce, tzn. obce, ktorým bola priradená hodnota 1 až 3. Najvyššiemu riziku ohrozenia znečistením ovzdušia zodpovedá stupeň 3.

Poz. 3: Metodika zahŕňa mieru vykurovania domácností tuhým palivom, vplyv zhoršených rozptylových podmienok z krátkodobého aj dlhodobého hľadiska, výsledky chemicko-transportného modelu CMAQ, interpolačného modelu RIO a výsledky modelovania s vysokým rozlíšením modelom CALPUFF na vybraných doménach s predpokladom zhoršenej kvality ovzdušia.

Zdroj: www.shmu.sk, Správa o kvalite ovzdušia v SR 2022

Obyvateľstvo

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka zobrazuje základné parametre stavu a pohybu obyvateľstva obce Vítaz za posledných 10 rokov. Počet obyvateľov sa v tomto období znížil o 38 (z 2 056 v roku 2014 na 2 018 v roku 2023).

Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva

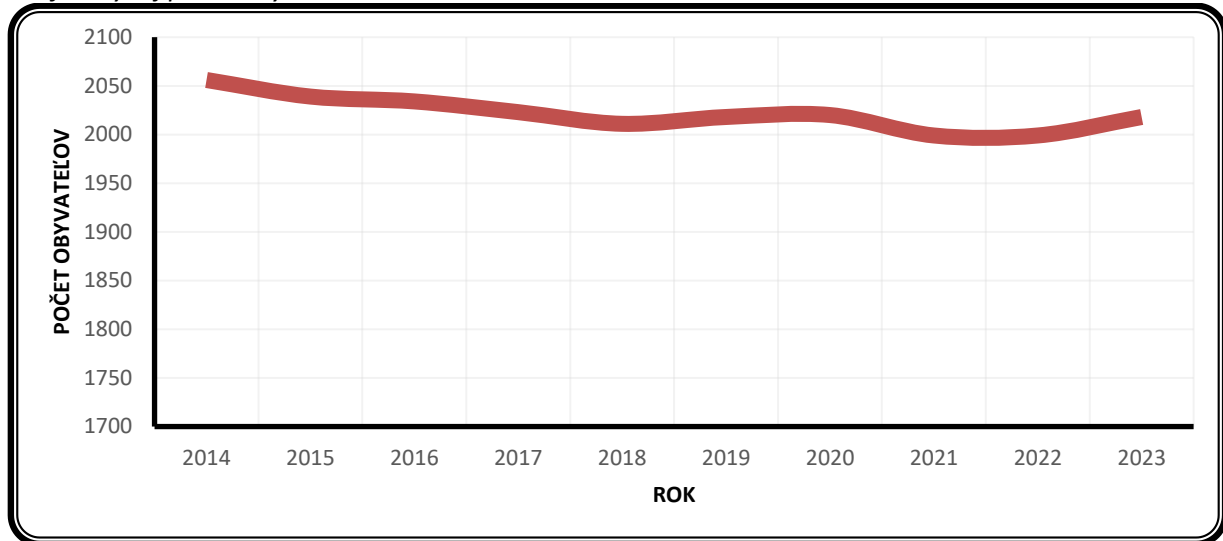
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Počet obyvateľov (k 31.12.)	2056	2039	2034	2023	2011	2018	2020	1999	1999	2018
Živonarodení	27	23	26	20	22	31	24	24	29	25
Zomrelí	15	14	14	13	17	9	20	24	21	16
Bilancia prirodzeného pohybu	12	9	12	7	5	22	4	0	8	9
Prisťahovaní	27	0	5	9	17	6	13	12	19	29
Vystáňovaní	20	26	22	27	34	21	15	30	27	19
Migračné saldo	7	-26	-17	-18	-17	-15	-2	-18	-8	10
Bilancia celkového pohybu	19	-17	-5	-11	-12	7	2	-18	0	19
Hr.m. živorodenosti (‰)	13,1	11,3	12,8	9,9	10,9	15,4	11,9	12,0	14,5	12,4
Hr.m. úmrtnosti (‰)	7,3	6,9	6,9	6,4	8,5	4,5	9,9	12,0	10,5	7,9
Hr.m. prirodzeného prírastku (‰)	5,8	4,4	5,9	3,5	2,5	10,9	2,0	0,0	4,0	4,5
Hr.m. imigrácie (‰)	13,1	0,0	2,5	4,4	8,5	3,0	6,4	6,0	9,5	14,4
Hr.m. emigrácie (‰)	9,7	12,8	10,8	13,3	16,9	10,4	7,4	15,0	13,5	9,4
Hr.m. migračného salda (‰)	3,4	-12,8	-8,4	-8,9	-8,5	-7,4	-1,0	-9,0	-4,0	5,0
Hr.m. celkového prírastku (‰)	9,2	-8,3	-2,5	-5,4	-6,0	3,5	1,0	-9,0	0,0	9,4

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné prepočty

Vývoj počtu obyvateľov obce Vítaz za ostatných 10 rokov má mierne klesajúci trend. V porovnaní s rokom 2014 bol počet obyvateľov obce na konci roku 2023 o 2 % nižší.

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Vítaz

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

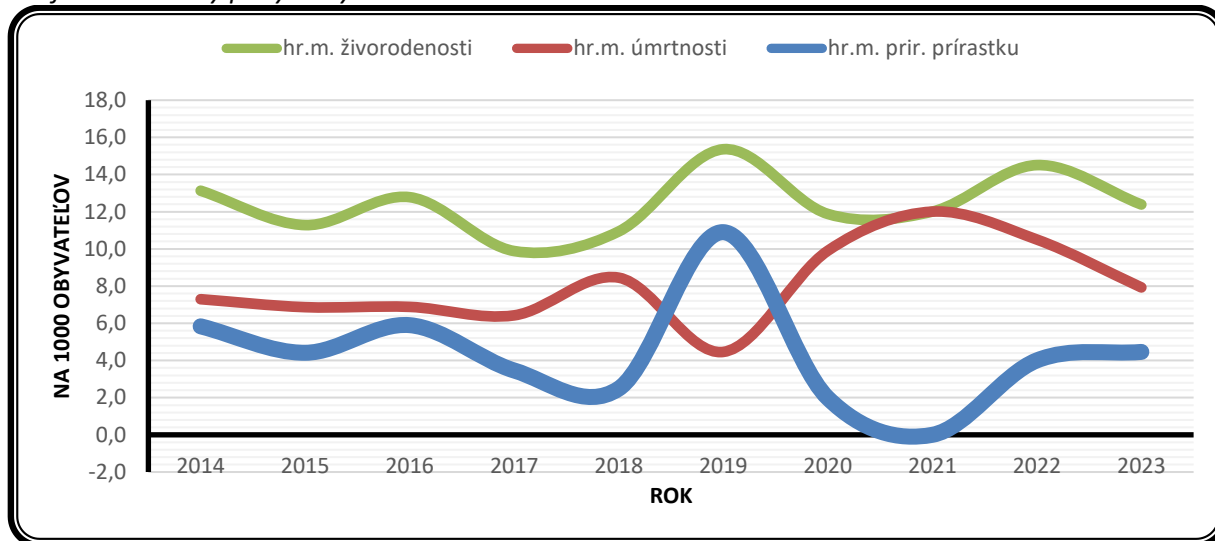
Úroveň natality za posledných 10 rokov mala pomerne vyrovnaný priebeh, keď sa pohybovala v rozmedzí cca 10-15 ‰. Počet narodených detí sa v obci medziročne pohyboval v rozmedzí 20-31. Priemerná hodnota ukazovateľa hrubej miery živorodenosti za celé hodnotené obdobie, teda za posledných 10 rokov, bola vo Vítaze 12,4 ‰. Obec teda v tomto ukazovateli dosahuje priaznivé hodnoty. Pre porovnanie, v okrese Prešov sa hr. m. živorodenosti pohybuje na úrovni cca 11,0 ‰, v Prešovskom kraji 11,5 ‰ a v Slovenskej republike na úrovni cca 9,0 ‰.

Medziročný vývoj počtu zomrelých mal, na rozdiel od počtu živonarodených, menej vyrovnaný priebeh. Najmenej zomrelých za posledných 10 rokov bolo v roku 2019 (9 osôb), najviac v roku 2021 (24 osôb). Úroveň mortality sa teda pohybovala v rozmedzí od 4,5 po 12,0 ‰, pričom priemer za posledných 10 hodnotených rokov bol vo Vítaze len 8,1 ‰. V obci teda môžeme pozorovať nižšiu mieru úmrtnosti akú má Slovenská republika (cca 10,0 ‰) a približne rovnakú akú má Prešovský kraj (8,5 ‰) i okres Prešov (cca 8,0 ‰).

Takéto hodnoty hrubej miery živorodenosti a hrubej miery úmrtnosti sa odzrkadľujú v bilancii prirodzeného pohybu obyvateľstva Vítaza. Obec bola počas väčšiny hodnoteného obdobia populačne zisková (až 9x), pričom 1x bola bilancia vyrovnaná (2021). Negatívnu bilanciu prirodzeného pohybu nezaznamenala ani raz. Hrubá miera prirodzeného prírastku sa v posledných 10 rokoch pohybovala v rozmedzí od 0,0 ‰ po 10,9 ‰. Z dôvodu takejto kombinácie natality s mortalitou bola reprodukcia obyvateľstva za posledných 10 rokov vysoko priaznivá. Celkovo možno konštatovať, že prirodzenými populačnými procesmi dochádzalo v obci k výraznému prírastku obyvateľov.

Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2014-2023

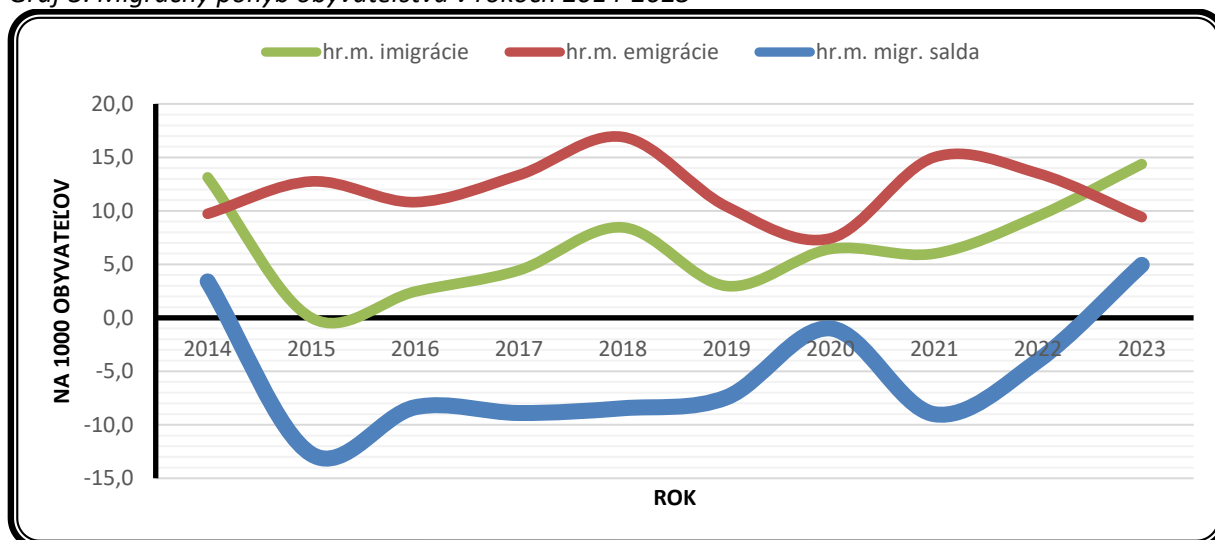

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Zatiaľ čo vývoj prirodzeného pohybu je v obci pozitívny, vývoj z hľadiska migračného pohybu je na tom presne opačne. Hrubá miera imigrácie sa v obci za posledných 10 rokov pohybovala v priemere na úrovni 6,8 ‰ (priemerne sa ročne prisťahovalo 13,7 osoby). Hrubá miera emigrácie v hodnotenom období dosahovala oveľa vyššie hodnoty, pričom jej priemerná úroveň bola 11,9 ‰ (v priemere 24,1 vystáhaných osôb ročne).

Výsledkom hore uvedených procesov bol nepriaznivý vývoj migračného salda, ktoré sa pohybovalo v rozmedzí od -26 osôb v roku 2015 po +10 osôb v roku 2023. Kladné migračné saldo obec zaznamenala len 2x, až 8x bolo migračné saldo záporné. Väčšinu hodnoteného obdobia teda obec vykazuje negatívnu bilanciu migračného salda, pričom z aspektu migrácie v nej prebiehajú prevažne depopulačné procesy. Možno teda konštatovať, že trend vývoja za posledných 10 rokov je nepriaznivý.

Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2014-2023

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

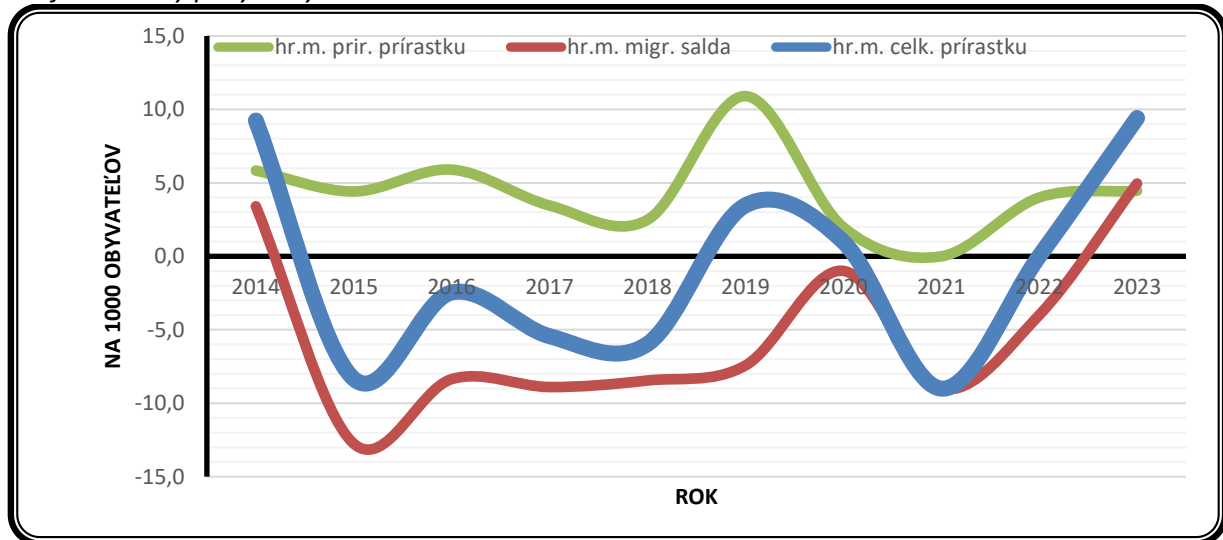
Hrubá miera prirodzeného prírastku dosahovala počas väčšiny hodnoteného obdobia kladné hodnoty (viac ľudí sa v týchto rokoch narodilo ako zomrelo), čiže prirodzenými populačnými procesmi počet obyvateľov takmer každoročne rástol. Naproti tomu, hrubá miera migračného salda dosahovala

väčšinou záporné hodnoty, znamenajúce migračný úbytok obyvateľstva (viac ľudí sa z obce v danom roku vysťahovalo ako sa do nej prisťahovalo).

Keďže však migračné úbytky dosiahli celkovo vyššiu hodnotu ako prirodzené prírastky, výsledkom kombinácie vyššie popísaných prirodzených populačných procesov a migračných procesov je celkový úbytok obyvateľov obce Vítaz. Celkovú situáciu ohľadne populačného vývoja v obci možno teda hodnotiť negatívne (keďže počet obyvateľov zo strednodobého hľadiska mierne klesá).

Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2014-2023

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

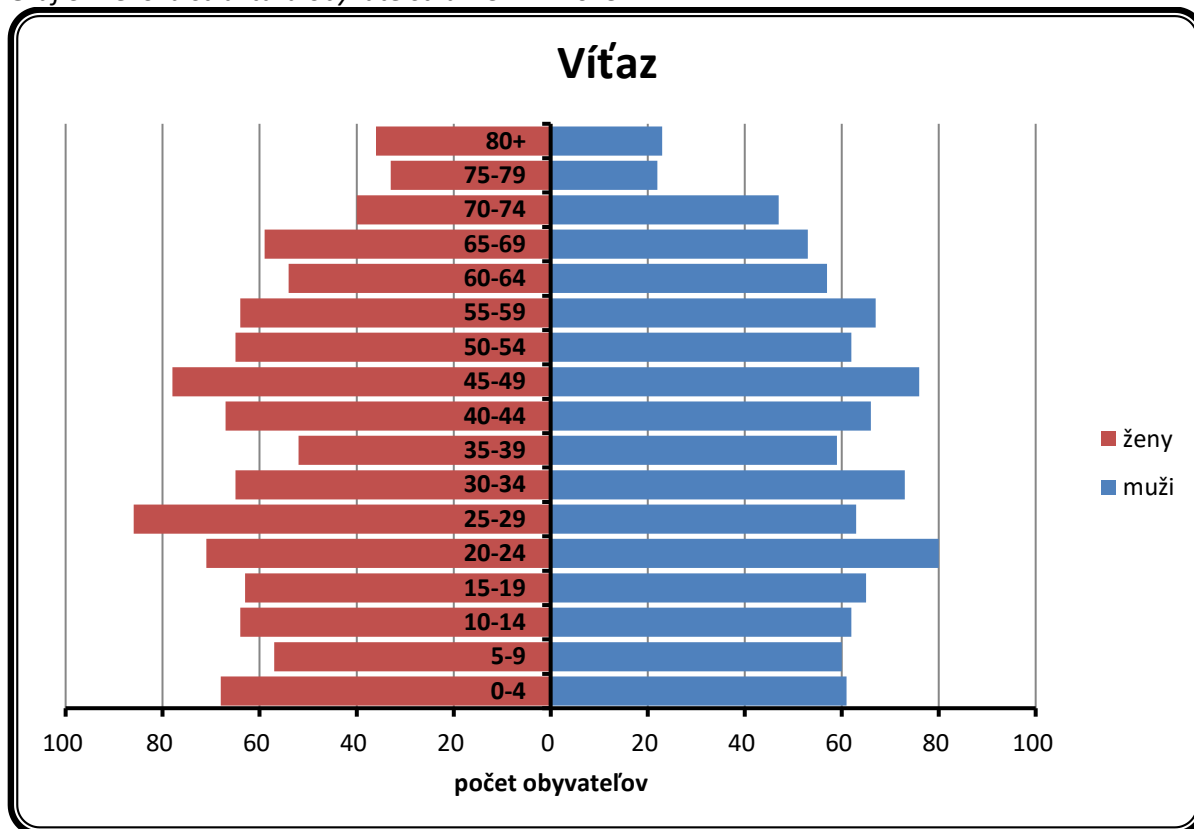
Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku

Veková pyramída obyvateľstva Vítaza ukazuje, že v obci sa z pohľadu demografickej reprodukcie nachádza regresívny typ populácie, keďže početnosť predreprodukčnej zložky (0-14 r.) nedosahuje početnosť poreprodukčnej (nad 50 r.) zložky obyvateľstva (v pomere 372 k 682 k 31.12.2023). Najvyššie zastúpenie v štruktúre obyvateľstva Vítaza majú vekové skupiny (podľa poradia) 45-49 ročných (154 obyvateľov), 20-24 ročných (151) a 25-29 ročných (149 obyvateľov). K 31.12.2023 tu spomedzi 2 018 obyvateľov žilo 372 detí do 14 rokov a 313 seniorov vo veku nad 65 rokov. Zo spomínaných 2 018 obyvateľov tu k uvedenému dátumu žilo 996 mužov a 1 022 žien.

V nadväznosti na typ vekovej pyramídy a typ populácie možno konštatovať, že z dlhodobého hľadiska bude prostredníctvom prirodzeného pohybu počet obyvateľov obce (pri nezmenených podmienkach) klesať.

Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2023

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Obyvateľstvo obce rýchlo starne. Ako vidieť z nasledujúcej tabuľky, priemerný vek obyvateľstva sa za ostatných 10 rokov zvýšil z 36,22 na 38,83 rokov. V porovnaní s priemerom Slovenskej republiky žije v obci trochu mladšie obyvateľstvo, to však starne rýchlejšim tempom ako je priemer SR.

Tabuľka 4: Vývoj priemerného veku obyvateľstva

Priemerný vek / rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vítaz	36,22	36,76	37,15	37,60	38,04	38,30	38,49	38,49	38,74	38,83
Slovenská republika	39,87	40,13	40,37	40,59	40,82	41,06	41,26	41,39	41,62	41,91

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

V štruktúre obyvateľstva vo vzťahu k ekonomickej aktivite, teda podľa produktívnych vekových skupín, mierne prevláda predproduktívna zložka (0-14 r.) nad poproduktívnou zložkou (65+ r.) obyvateľstva, pričom podiel produktívnej zložky je 66,1 %.

Tabuľka 5: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín

k 31.12.2023	Počet obyvateľov	Veková štruktúra obyvateľov					
		počet			podiel (%)		
		0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Vítaz	2 018	372	1 333	313	18,4	66,1	15,5

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Národnostná a konfesionálna štruktúra

Národnostné zloženie obyvateľstva Vítaza bolo v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 takmer homogénne, keďže v ňom podľa jeho výsledkov výrazne dominovala slovenská národnosť s 99,1 % obyvateľov (1 998 z 2 017 osôb).

Tabuľka 6: Štruktúra obyvateľov podľa národnosti

Národnosť	Počet obyvateľov	Podiel (%)
slovenská	1 998	99,1
rómska	2	0,1
česká	1	0,0
albánska	1	0,0
nezistená	15	0,7
SPOLU	2 017	100,0

Zdroj: SODB 2021

Údaje o národnostnej štruktúre obyvateľstva, získané z SODB 2021, sú však výrazne skreslené. Obyvatelia rómskej národnosti majú totižto tendenciu hlásiť sa (z rôznych dôvodov) najmä k slovenskej národnosti (ale aj iným). Reálnejší obraz o celkovom počte Rómov v obci poskytujú údaje z Atlasov rómskych komunit (ARK) 2004, 2013 a 2019.

V obci sa zvyšuje celkový počet, ako aj podiel Rómov. Kým v roku 2004 žilo vo Vítaze 88 obyvateľov rómskej národnosti, ktorí predstavovali 4,7 %-ný podiel na celkovom počte obyvateľov, v roku 2019 to bolo už 300 osôb s 15,0 % podielom. Zatiaľ čo počet Rómov sa za 15 rokov (v období 2004-2019) zvýšil takmer 3,5-násobne, počet obyvateľov nerómskeho pôvodu za ten istý čas klesol o 3,2 % (príčom obzvlášť výrazný pokles obec zaznamenala v období 2013-2019 – za 7 rokov počet obyvateľov iného ako rómskeho pôvodu klesol až o 7,5 %).

Tabuľka 7: Rómske obyvateľstvo v obci Vítaz podľa rôznych zdrojov

	Celkový počet obyvateľov obce podľa ARK	Počet obyvateľov „nerómskeho“ pôvodu	Počet Rómov	Podiel Rómov (%)
ARK 2004	1 872	1 784	88	4,7
ARK 2013	2 017	1 868	149	7,4
ARK 2019	2 027	1 727	300	15,0

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ARK 2004, 2013 a 2019

V konfesionálnej štruktúre obyvateľstva v čase Sčítania 2021 výrazne dominovalo rímskokatolícke vierovyznanie s 95,7 % obyvateľov (1 931 z 2 017 obyvateľov). K žiadnemu náboženstvu sa nehlásili 2,3 % obyvateľov obce (47 osôb) a u 1,0 % obyvateľov (20 osôb) príslušnosť ku konfesiám zistená nebola (SODB 2021).

Tabuľka 8: Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania

Konfesia	Počet obyvateľov	Podiel (%)
bez náboženského vyznania	47	2,3
Rímskokatolícka cirkev	1 931	95,7
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	2	0,1
Gréckokatolícka cirkev	4	0,2
Reformovaná kresťanská cirkev	1	0,0
Kresťanské zbory	3	0,1

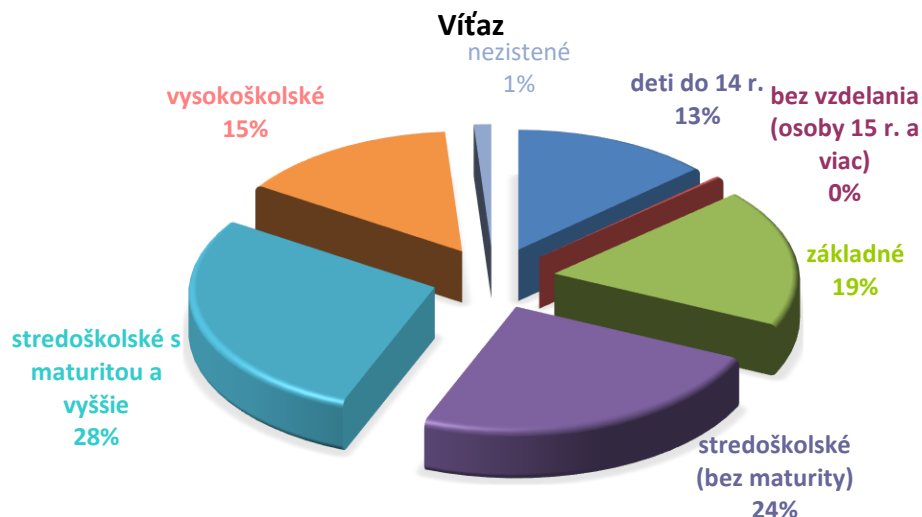
Starokatolícka cirkev	5	0,2
budhizmus	1	0,0
ostatné a nepresne určené kresťanské cirkvi	2	0,1
iné	1	0,0
nezistené	20	1,0
SPOLU	2 017	100,0

Zdroj: SODB 2021

Vzdelanostná štruktúra

Podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 (SODB 2021) malo v tom čase (k 1.1.2021) 19 % obyvateľov obce ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie len základné vzdelanie (tzn. osoby vo veku 15 rokov a viac, ktoré neukončili žiadne vzdelanie + osoby s ukončeným základným vzdelaním). Stredoškolské vzdelanie bez maturity (max. výučný list) malo 24 % a stredoškolské vzdelanie s maturitou a vyššie 28 % obyvateľov Vítaza. Vysokoškolské vzdelanie v roku 2021 malo 15 % obyvateľov obce.

Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania

Zdroj: SODB 2021

Nezamestnanosť

Výrazným sociálno-ekonomickým javom spojeným s existenciou trhu práce je nezamestnanosť. Tá predstavuje jednak vážny ekonomický problém, pretože reprezentuje stratenú potenciálnu hodnotu celej ekonomiky, no zároveň je i významným sociálnym indikátorom, pretože, ako to dokazujú viaceré štúdie, je spojená s takými spoločenskými javmi, ako je zvýšená rozvodovosť, kriminalita, zlé mentálne a fyzické zdravie, rôzne sociálno-patologické javy a pod.

Existencia nezamestnanosti má teda silný vplyv na život samotných nezamestnaných. Strata zamestnania prináša pre jednotlivca rôzne negatívne dôsledky, ktoré sa netýkajú len poklesu životnej úrovne, spojeného s poklesom príjmu, ale aj výrazných zmien v každodennom živote, spoločenských vzťahoch, hodnotách, v sociálnych inštitúciách (najmä v rodine). Nezamestnaní majú menej priestoru pre prijímanie zásadných rozhodnutí o svojom živote a menšiu šancu rozvíjať svoje zručnosti. S výskytom nezamestnanosti, najmä dlhodobej, hrozí pre jednotlivca riziko asociálneho správania, spôsobené nadbytkom času, nudou, nedostatkom programu a povinností a vylúčením zo spoločnosti. Medzi najcitlivejšie a najzávažnejšie dôsledky nezamestnanosti patrí výskyt chudoby. Chudoba a nezamestnanosť sú totiž veľmi úzko korelujúce fenomény, spôsobujúce jednotlivcom ťažké sociálne a psychologické dôsledky.

Počet uchádzačov o zamestnanie sa v obci Vítaz za posledných 10 rokov pohyboval v rozmedzí 53 až 125. Miera nezamestnanosti sa teda v obci v ostatnom období pohybovala v rozpätí od 5,4 % (2017) po 12,8 % (2015), pričom k 31.12.2023 bola na úrovni 6,5 %. Pre porovnanie, k 31.12.2023 bola miera nezamestnanosti v Prešovskom kraji na úrovni 10,4 % a v Slovenskej republike 6,1 %.

Podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku² na celkovom počte obyvateľov v produktívnom veku bol k 31.12.2023 v okrese Prešov na úrovni 5,6 %, v Prešovskom kraji 7,7 % a v Slovenskej republike 4,7 %. V okolitých okresoch, s ktorými okres Prešov susedí, bol tento podiel nasledovný: Levoča 7,1 %, Sabinov 9,9 %, Bardejov 9,0 %, Svidník 9,3 %, Vranov nad Topľou 10,8 %, Košice - okolie 6,3 % a Gelnica 7,6 %.

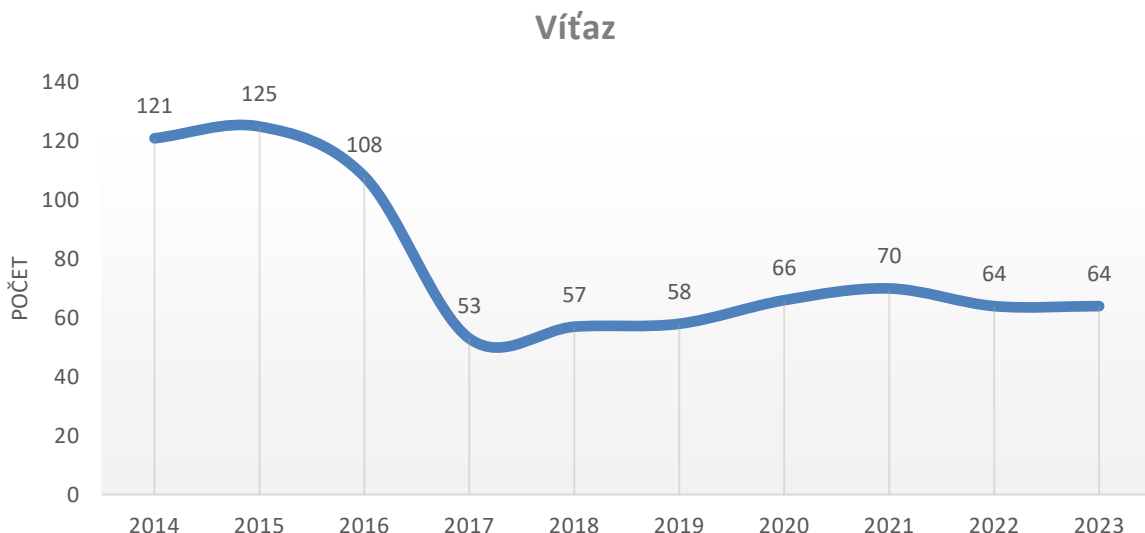
Tabuľka 9: Vývoj nezamestnanosti v obci

k 31.12.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Počet UoZ	121	125	108	53	57	58	66	70	64	64
Miera nezamestnanosti* (%)	12,3	12,8	11,0	5,4	5,8	5,9	6,7	7,1	6,5	6,5

* Na výpočet miery nezamestnanosti bol použitý údaj o ekonomicky aktívnom obyvateľstve v obci zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021.

Zdroj: SODB 2021, UPSVaR, vlastné spracovanie

Graf 7: Počet evidovaných UoZ v rokoch 2014-2023 (k 31.12.)

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, UPSVaR, vlastné spracovanie

Na konci roku 2023 bolo v obci Vítaz prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny evidovaných 64 uchádzačov o zamestnanie. Z tohto počtu bolo 33 mužov (51,6 %) a 31 žien (48,4 %). Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, najväčšie problémy s nezamestnanosťou v obci majú obyvatelia vo veku 20-29 rokov. Ide o vekovú skupinu obyvateľov (spravidla absolventov), ktorá je na trhu práce marginalizovaná z dôvodu nedostatku pracovných skúseností.

² Od roku 2023 už UPSVaR nezverejňuje za okresy SR ukazovateľ „miera nezamestnanosti“ (ktorý sa vypočíta na základe počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov v okrese), ale iný ukazovateľ – „Podiel UoZ v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ v danom okrese (ako sám názov napovedá – ukazovateľ sa vypočíta na základe počtu obyvateľov v produktívnom veku; udáva sa taktiež v %). Tento „nový“ ukazovateľ býva oproti miere nezamestnanosti spravidla o cca 1 až 3 p.b. nižší (v závislosti od územnej jednotky).

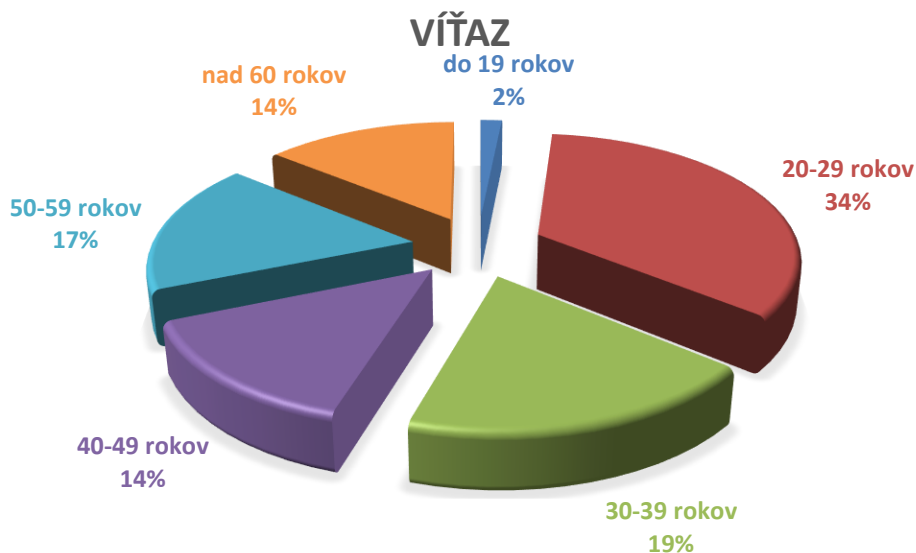

Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2023

do 19 r.		20-29 r.		30-39 r.		40-49 r.		50-59 r.		nad 60 r.		UoZ spolu	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
1	1,6	22	34,4	12	18,8	9	14,1	11	17,2	9	14,1	64	100

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

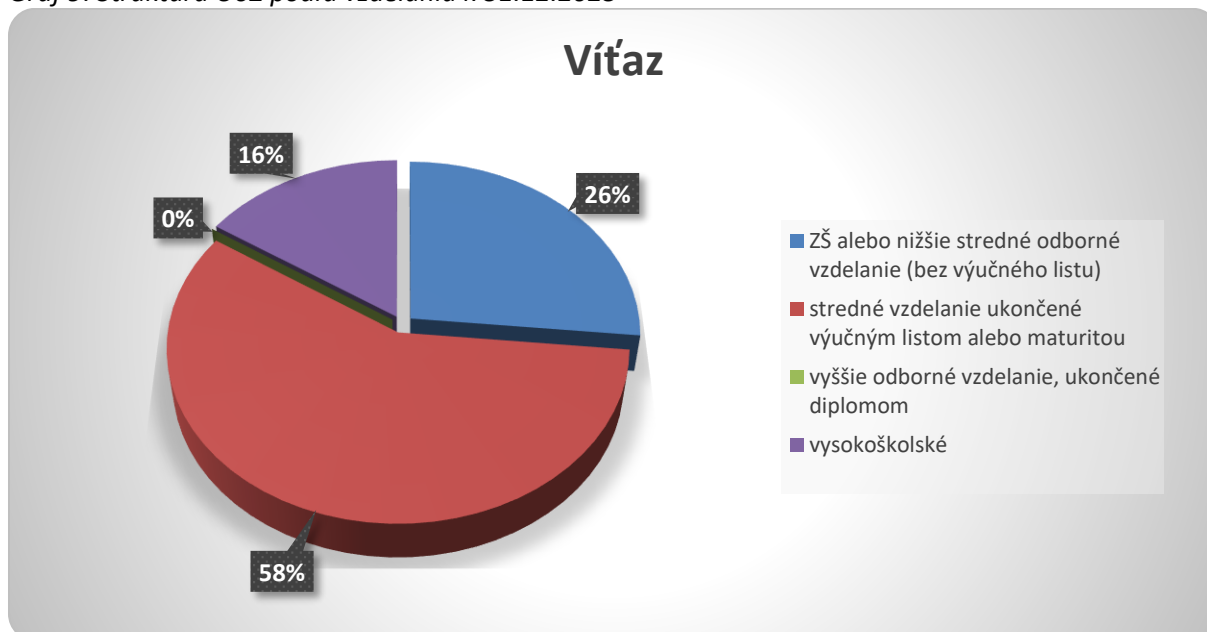
Graf 8: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2023

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že so zvyšujúcim stupňom dosiahnutého vzdelania sa pre jednotlivých obyvateľov zvyšuje pravdepodobnosť uplatnenia na trhu práce. Z tohto hľadiska je vo Vítaze negatívnou skutočnosť, že zo 64 uchádzačov o zamestnanie na konci roku 2023 bolo až 26 % UoZ (17 osôb) takých, ktorí majú najvyššie ukončené vzdelanie základnú školu alebo nižšie stredné odborné vzdelanie (bez výučného listu).

Graf 9: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2023

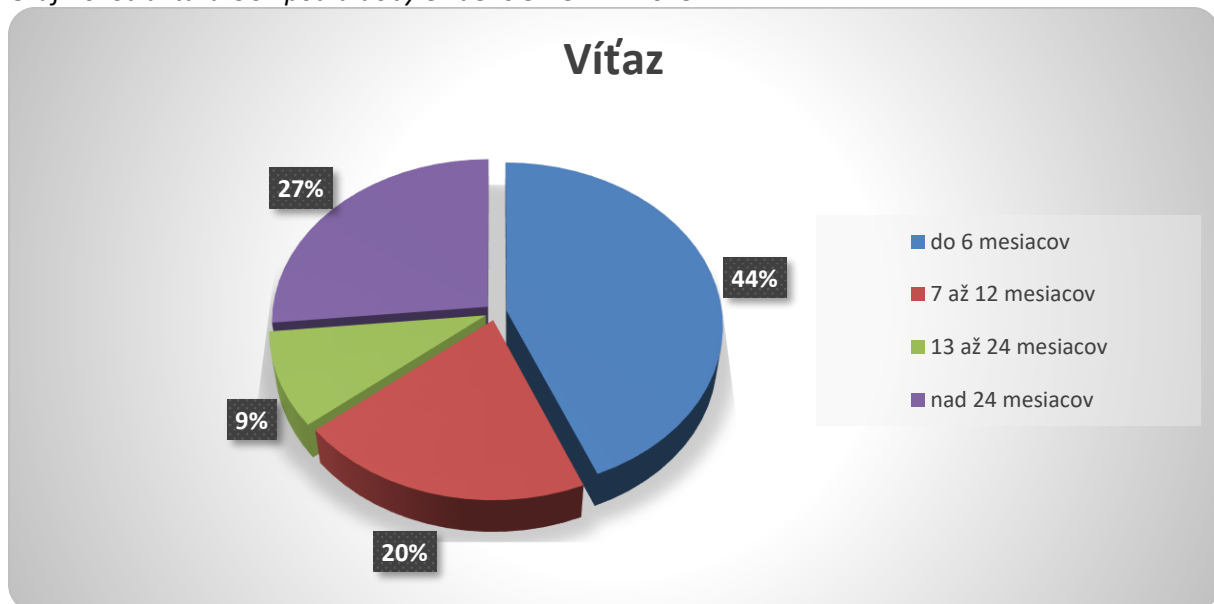
Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie patrí medzi najvýznamnejšie parciálne indikátory, poukazujúce na „zdravie“ ekonomickej a sociálnej sféry v tom – ktorom regióne. S nepriaznivou štruktúrou UoZ podľa doby evidencie (tzn. s vysokým podielom dlhodobo nezamestnaných osôb – nad 12 mesiacov) sa spájajú výrazné problémy ekonomickeho a sociálneho charakteru (vysoké sociálne dávky, „neschopnosť“ zamestnať takýchto obyvateľov, chudoba, sociálno-patologické javy a pod.). Z hľadiska štruktúry uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie sa sleduje predovšetkým podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie, keďže dlhodobá nezamestnanosť patrí medzi výrazne negatívne ukazovatele socioekonomického rozvoja (resp. zaostalosti) daného regiónu.

V Slovenskej republike sa podiel krátkodobo nezamestnaných (menej ako 7 mesiacov) v roku 2023 pohyboval na úrovni cca 40 %, podiel strednodobo nezamestnaných (7 – 12 mesiacov) na úrovni cca 18 % a podiel dlhodobo nezamestnaných až okolo úrovne 41 % (pričom Slovenská republika a špeciálne regióny východného Slovenska vykazujú dokonca najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov v rámci všetkých regiónov Európskej únie). Vo Vítaze bol k 31.12.2023 podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov (nad 12 mesiacov) 36 %, pričom až 27 % (17 UoZ) z celkového počtu UoZ bolo nezamestnaných viac ako 2 roky.

Graf 10: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2023

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa klasifikácie zamestnaní nám zatrieduje nezamestnaných do skupín podľa toho, aký charakter malo pracovné miesto, ktoré zaujímal terajší uchádzač o zamestnanie bezprostredne pred tým, než bol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Jednotlivé zamestnania sú v tejto štruktúre rozdelené do tried podľa charakteru práce, zložitosti, zodpovednosti a kvalifikačnej náročnosti práce. Pri tejto štruktúre sa dôraz kladie na charakter pracovného miesta a nie na to, či zamestnanec v konkrétnom zamestnaní je viac alebo menej kvalifikovaný ako iný zamestnanec v rovnakom zamestnaní.

Najvyšší podiel v štruktúre UoZ podľa klasifikácie zamestnaní majú vo Vítaze osoby, ktoré bezprostredne pred zaradením do evidencie boli bez zamestnania (34 zo 64 UoZ; 53,1 %). To sú tie osoby, ktoré doposiaľ ešte nikdy nepracovali (teda absolventi, ženy, ktoré boli hneď po skončení štúdia na materskej/rodičovskej dovolenke, dlhodobo nezamestnané osoby, ktoré si od ukončenia školy doteraz žiadne zamestnanie nenašli a pod.).

Druhú najvýznamnejšiu skupinu tvoria pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (8 UoZ zo 64; 12,5 %). Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci sú tí UoZ, ktorí v poslednom zamestnaní vykonávali práce vyžadujúce si vedomosti na úrovni základnej školy (ako napr. jednoduché a rutinné práce vyžadujúce

ručné nástroje a fyzickú silu – upratovanie, čistenie, kopanie jám, zametanie ulíc, ručné balenie, manipulácie s nákladmi, dokladanie tovaru, zber a triedenie odpadov a pod.).

Tabuľka 11: Štruktúra UoZ podľa profesie (SK ISCO-08) vykonávanej bezprostredne pred zaradením do evidencie (k 31.12.2023)

Trieda ISCO-08	Počet UoZ	Podiel (%)
0 - Príslušníci ozbrojených síl	0	0,0
1 - Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	0	0,0
2 - Špecialisti	2	3,1
3 - Technici a odborní pracovníci	2	3,1
4 - Administratívni pracovníci	6	9,4
5 - Pracovníci v službách a obchode	7	10,9
6 - Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	0	0,0
7 - Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	2	3,1
8 - Operátori a montéri strojov a zariadení	3	4,7
9 - Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	8	12,5
N/A - neurčené	0	0,0
Bezprostredne pred evidenciou bez zamestnania	34	53,1
Spolu	64	100,0

* klasifikácia zamestnaní je vytvorená v súlade s medzinárodnou štandardnou klasifikáciou zamestnaní ISCO-08

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Domový a bytový fond

Charakteristika bytového fondu vo Vítaze je na priemernej úrovni. V čase Sčítania 2021 (SODB 2021) sa v obci nachádzalo spolu 591 domov, v ktorých bolo 597 bytov. V štruktúre domového fondu prevládali predovšetkým rodinné domy (551 domov; 93,2 %). V obci sa nachádza aj 1 bytový dom so 6 bytmi – ide o nájomné byty vo vlastníctve obce.

Napojenie na verejný vodovod priamo v dome malo v tom čase 176 domov (29,8 %), žiadnu vodovodnú prípojku nemalo 57 domov (9,6 %). Keďže v obci nie je vybudovaná verejná kanalizácia s pripojením na ČOV, žiadny dom nie je na ňu napojený. V obci sa nachádzajú najmä veľmi veľké byty (s 5 a viac obytnými miestnosťami). Väčšina domov v obci bola postavená počas socializmu, pomerne výraznú výstavbu však možno v obci pozorovať aj v ostatných rokoch.

Tabuľka 12: Počet domov podľa typu domu

Typ domu	Počet domov	Podiel (%)
rodinný dom	551	93,2
bytový dom	1	0,2
polyfunkčná budova	0	0,0
ostatné budovy na bývanie	0	0,0
neskolaudovaný rodinný dom	0	0,0
núdzový objekt, neurčený na bývanie	36	6,1
inštitucionálne alebo kolektívne zariadenia	1	0,2
ostatné	2	0,3
nezistený	0	0,0
SPOLU	591	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 13: Štruktúra domov podľa typu vodovodnej prípojky

	v dome - z verejnej siete	v dome - vlastná	mimo domu - z verejnej siete	mimo domu - vlastná	bez prípojky	nezistený	Spolu
Počet domov	176	339	8	6	57	5	591
Podiel (%)	29,8	57,4	1,4	1,0	9,6	0,9	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 14: Štruktúra domov podľa typu kanalizačného systému

	septik, žumpa	prípojka na kanalizačnú sieť	domáca čistička odpadových vôd	bez kanalizácie	nezistený	Spolu
Počet domov	495	0	16	78	2	591
Podiel (%)	83,8	0,0	2,7	13,2	0,3	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 15: Byty podľa obytných miestností

	1 obytná miestnosť	2 obytné miestnosti	3 obytné miestnosti	4 obytné miestnosti	5 a viac obytných miestností	nezistené	Spolu
Počet bytov	11	69	97	182	236	2	597
Podiel (%)	1,8	11,6	16,3	30,5	39,5	0,3	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 16: Domy podľa obdobia výstavby

	pred r. 1919	1919-1945	1946-1960	1961-1980	1981-2000	2001-2010	2011-2015	2016 a neskôr	nezistené	Spolu
Počet domov	3	24	114	162	171	70	24	21	2	591
Podiel (%)	0,5	4,1	19,3	27,4	28,9	11,8	4,1	3,6	0,3	100,0

Zdroj: SODB 2021

Problémovou z hľadiska bývania je v obci rómska osada, kde sa koncentrujú najmenej kvalitné obydlia. Ide o segregovanú rómsku osadu, obývanú výlučne príslušníkmi marginalizovaných rómskych komunit (MRK). Všetci obyvatelia obce rómskej národnosti zároveň bývajú v tejto osade (tzn., že žiadni Rómovia nebývajú v centrálnej časti obce).

V čase vydania ARK 2019 bolo v osade celkom 35 obydli s rómskym obyvateľstvom, z čoho bolo 5 neskolaudovaných murovaných domov a 30 chatrčí. Žiadne z obydli teda nebolo riadne

skolaudované, pričom takýto stav pretrvával aj v čase spracovania tohto PHSR (leto 2024). V 5 neskolaudovaných murovaných rodinných domoch žilo 50 osôb (priemerná obložnosť 10,0 osoby na 1 dom), v 30 chatrčiach žilo 250 osôb (obložnosť 8,3). Obložnosť rómskych obydľí je teda extrémne vysoká.

Bývanie v neskolaudovaných domoch predstavuje veľký problém, nakoľko takéto domy predstavujú spravidla čierne stavby, nie je teda možné legálne ich pripojiť na inžinierske siete (elektrina, vodovod, kanalizácia, plyn...). Navyše, v takýchto domoch žijú osoby spravidla v mimoriadne zlých hygienických podmienkach, bez prístupu k tečúcej vode priamo v dome, bez splachovacieho záchoda. Takéto zlé hygienické podmienky majú veľmi negatívne dopady na život a zdravie celej komunity. V osade je pritom z inžinierskych sietí dostupná len elektrická energia. Vodu si celá osada čerpá z jednej spoločnej studne.

Územný plán obce počíta do budúca s rozvojom bývania tak v rámci existujúcej zástavby (napr. zahusťovaním zástavby – na záhradách rodinných domov, príp. zbúraním starého domu a výstavbou nového), ako aj postupným rozširovaním existujúcej zástavby (napr. predĺžením existujúcich ulíc v iných lokalitách obce). Samospráva obce zároveň v záujme rozvoja bývania postupne pripravuje až 3 nové, samostatné lokality IBV na výstavbu rodinných domov – IBV Marmužov, IBV Dlhá a IBV Harb. Zároveň je obec vlastníkom už spomínaného bytového domu s nájomnými bytmi. V nadväznosti na záujem o nájomné bývanie je vhodné vybudovať v obci ešte jeden bytový dom s nájomnými bytmi.

Mimoriadne dôležitým faktorom z pohľadu rozvoja obce (nielen z pohľadu rozvoja individuálnej bytovej výstavby, ale z pohľadu komplexného rozvoja – tzn. napr. aj poľnohospodárstva, budovania infraštruktúry, prípadných nájomných vzťahov k pozemkom a pod.) je jednoduchosť / resp. komplikovanosť vlastníckej štruktúry pozemkov v katastri obce.

V tejto súvislosti možno konštatovať, že štruktúra vlastníckych vzťahov k pozemkom v katastri obce Vítáz je mimoriadne komplikovaná (obrovský počet parciel; väčšina parciel zapísaná v registri „E“; obrovské množstvo spoluvlastníkov na jednotlivých parcelách a pod.). Riešením tohto (z pohľadu komplexného rozvoja obce) negatívneho javu je vykonanie komplexného projektu pozemkových úprav (PPÚ) v extraviláne.

Dopravná infraštruktúra

Z aspektu pripojenia obce na medzinárodné a rýchlostné cestné a železničné komunikácie je poloha Vítáza pomerne výhodná. Najdôležitejšia dopravná tepna Slovenska – diaľnica D1, sa totižto nachádza (výjazd na diaľnicu) len niekoľko kilometrov od obce, pri Širokom. O niečo horšie je to s napojením na hlavnú železničnú tepnu Slovenska – aj tá je však dostupná relatívne neďaleko – v cca 16 km vzdialených Margecanoch.

Samotná obec Vítáz leží popri dvoch cestách III. triedy, ktoré sa spájajú v centre obce. Cesta č. III/3420 vedie zo Širokého v smere na Kluknavu, cesta č. III/3423 vedie zo stredu obce Vítáz v smere na Ovčie. Na obe cesty III. triedy sa napája sieť miestnych komunikácií.

Väčšina miestnych komunikácií vo Vítáze má bezprašnú povrchovú úpravu s rôznym šírkovým usporiadaním. Kvalita miestnych ciest v obci je poväčšine na slabšej úrovni, potrebná je ich rekonštrukcia. Výstavba novej miestnej komunikácie je potrebná v nových lokalitách IBV. Odstavné parkovacie plochy pre osobné automobily sa v obci nachádzajú na miestach s vyššou koncentráciou automobilov. Potrebné je zvýšiť kapacitu parkovacích miest v centre obce. Súčasťou miestnych komunikácií sú aj 3 mosty v správe obce. Všetky 3 mosty je potrebné rekonštruovať, pričom dva z nich sú v havarijnom stave.

Chodníky sú v obci vybudované len popri hlavnej komunikácii III/3420 (od Širokého v smere na Krompachy) – aj to nie v celom úseku. Popri hlavnej ceste v smere na Ovčie chodníky chýbajú úplne, pričom vhodné je budovať chodníky aj popri miestnych komunikáciách. Samostatné cyklistické chodníky (určené na cestnú cyklistiku; také, ktoré by boli stavebne oddelené od cestných komunikácií) sa v obci aktuálne nenachádzajú. V obci však určite existuje potenciál ich výstavby.

Technická infraštruktúra

Obec má technickú infraštruktúru vybudovanú na slabšej úrovni. Vybudovaný je verejný vodovod, aj to však nie v celej obci (pokrytie obce cca na 70 %). Problémy bývajú v suchších obdobiach, kedy býva nedostatok vody v existujúcich vodojemoch. Z tohto dôvodu je nutné získať nové zdroje pitnej vody tak, aby bola zabezpečená spoľahlivá dodávka pitnej vody pre všetkých odberateľov. Navyše, v osade verejná kanalizácia dostupná nie je vôbec – pitnú vodu si obyvatelia osady zabezpečujú z jednej spoločnej studne. Verejnou kanalizáciu je pokrytých cca 30 % obce, úplne však chýba ČOV (takže ani budovy v lokalitách, kde je verejná kanalizácia už vybudovaná, sa na ňu nemôžu pripojiť). Nakolko z finančného hľadiska ide (v prípade výstavby vodojemov, verejného vodovodu a verejnej kanalizácie) o extrémne náročné projekty, ich realizácia nie je možná z vlastných prostriedkov obce, možná je výlučne s využitím externých zdrojov.

Obec je plynofikovaná, všetky časti obce sú plne elektrifikované. Vo Vítaze funguje verejné osvetlenie, ktoré bolo z dôvodu vyššej energetickej účinnosti (a úspornosti) zrekonštruované a zavedené bolo LED osvetlenie. Obecný rozhlas si vyžaduje rekonštrukciu. Dostupný je mobilný signál aj internetové pripojenie.

Tabuľka 17: Vybavenie technickou infraštruktúrou

Technická infraštruktúra	
vodovod	áno
kanalizácia	nie
ČOV	nie
plyn	áno
elektrina, verejné osvetlenie	áno
obecný rozhlas	áno
mobilný operátor	áno
internet	áno

Zdroj: Obecný úrad

Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby

Obyvatelia Vítaza musia za primárnu zdravotnú starostlivosť dochádzať. Ambulancie primárnej zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov obce Vítaz, v rámci ktorých sa zriaďujú zdravotné obvody (ambulancia všeobecného lekára pre dospelých, všeobecného lekára pre deti a dorast, ambulancia zubného lekára a gynekologická ambulancia), sa totižto nachádzajú v Širokom. Ďalšie špecializované zdravotné ambulancie sa nachádzajú v okolitých mestách.

Vo Vítaze je zriadený Dobrovoľný hasičský zbor obce (DHZ-O), ktorý má na svoju činnosť k dispozícii hasičskú stanicu. Spomedzi základných služieb sú v obci k dispozícii predajne rozličného tovaru, pohostinské služby a tiež pošta. Nenachádza sa tu bankomat (avšak na pošte je k dispozícii poštomat). Najbližšie pobočky banky a zdravotnej poisťovne sa nachádzajú v Prešove.

Tabuľka 18: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2024)

Všeobecný lekár pre dospelých	nie	Zariadenie sociálnych služieb	áno
Všeobecný lekár pre deti a dorast	nie	Pošta	áno
Stomatologická ambulancia	nie	Predajňa zmiešaného tovaru	áno
Gynekologická ambulancia	nie	Bankomat	nie
Lekáreň	nie	Stanica Hasičského a záchr. zboru	nie
Záchranná zdravotná služba	nie	Dobrovoľný hasičský zbor obce	áno

Zdroj: Obecný úrad

Z hľadiska poskytovania sociálnych služieb (na základe zákona o sociálnych službách) zabezpečuje obec Vítaz svojim obyvateľom nasledovné sociálne služby a sociálnu pomoc:

- **posudková činnosť na účely odkázanosti na sociálnu službu:** povinná činnosť, ktorú obec v prípade potreby zabezpečuje na základe zákona o sociálnych službách;
- **základné sociálne poradenstvo:** v prípade potreby poskytovanie potrebných informácií jednotlivcom;
- **opatrovateľská služba:** je to sociálna služba poskytovaná terénnou formou na neurčitý čas fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej II podľa prílohy č. 3 zákona o sociálnych službách a tiež fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť a základných sociálnych aktivitách podľa prílohy č. 4 tohto zákona. Ide teda najmä o pomoc osobám, ktoré majú zníženú sebestačnosť z dôvodu veku, chronického ochorenia alebo zdravotného postihnutia a sú odkázaní na pomoc inej osoby pri úkonoch sebaobsluhy (osobná hygiena, stravovanie, pomoc pri vyzliekaní a obliekaní, pomoc pri chôdzi), úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť (nákup, príprava jedla, upratovanie, pranie, žehlenie) a pri základných sociálnych aktivitách (sprievod na lekárske vyšetrenie, vybavenie úradných záležitostí a pod.). Aktuálne je obec poskytovateľom opatrovateľskej služby pre 1 klienta;
- **zariadenie pre seniorov:** obec je zriaďovateľom zariadenia pre seniorov s kapacitou 12 osôb. V čase spracovania tohto PHSR je kapacita zariadenia naplnená na 100 %;
- **služba na podporu zosúladovania rodinného života a pracovného života v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa:** ide o tzv. detské jasle – túto sociálnu službu začína obec Vítaz poskytovať od septembra 2024 v budove na adrese Vítaz 641.

Okrem samotnej obce pôsobí vo Vítaze v čase spracovania tohto Komunitného plánu (leto 2024) jeden neverejný poskytovateľ sociálnych služieb: nezisková organizácia Oáza, n.o., Široké. Táto nezisková organizácia poskytuje obyvateľom obce opatrovateľskú službu v domácnosti. Vo Vítaze aktuálne nepôsobia žiadni iní verejní ani neverejní poskytovatelia sociálnych služieb.

Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport

V rámci predprimárneho vzdelávania je v obci na adrese Vítaz 183 k dispozícii materská škola, ktorá funguje ako neprávny subjekt a jej zriaďovateľom je obec Vítaz. Materská škola poskytuje celodennú výchovu a vzdelávanie, v šk. roku 2023/2024 ju navštevovalo 67 detí. Popri materskej škole funguje aj školská jedáleň. Kapacita materskej školy je nedostatočná, potrebné je jej rozšírenie.

Vo Vítaze sa na súpisnom čísle 263 nachádza aj základná škola pre 1.-4. ročník. Ide taktiež o neprávny subjekt, ktorého zriaďovateľom je obec Vítaz. Popri ZŠ je zriadený (ako organizačná zložka ZŠ) aj školský klub detí, v ktorom majú žiaci školy možnosť absolvovať v popoludňajších hodinách rôzne výchovno-vzdelávacie aktivity. Popri ZŠ je zriadená aj menšia telocvičňa, ktorá je však priestorovo nedostatočná. V záujme skvalitnenia výchovno-vzdelávacieho procesu na úseku telesnej výchovy by bolo vhodné vybudovať telocvičňu. Základnú školu v šk. roku 2023/2024 navštevovalo 106 žiakov. Aj kapacity ZŠ sú nedostatočné, taktiež je potrebné ich rozšírenie. Žiaci 5.-9. ročníka, plniaci si povinnú školskú dochádzku, dochádzajú do ZŠ v Širokom (s touto obcou je zriadený spoločný školský obvod).

Kultúrny život v obci je primeraný veľkosti obce – počas roka sa tu koná viacero rôznych kultúrno-spoločenských podujatí. Z hľadiska infraštruktúry kultúrnych zariadení má obec vybudovaný kultúrny dom, ktorý sa využíva na organizáciu kultúrno-spoločenských podujatí. V obci je zriadená aj obecná knižnica. Z hľadiska fungovania rôznych kultúrno-spoločenských telies možno konštatovať, že v obci pôsobia folklórne skupiny Pridaň a Pridaňčatá.

Pre potreby športového vyžitia obyvateľov je v obci prístupných viacero športovísk a športovo-rekreačných zariadení. Vybudovaný je futbalový areál so sociálnymi zariadeniami, ktorý miestni nazývajú Banková. V areáli pôsobí futbalový klub TJ Družstevník Vítaz, v rámci ktorého pôsobia viaceré mládežnícke družstvá, ako aj mužstvo dospelých.

Pre potreby širokej verejnosti sú v obci vybudované dve multifunkčné ihriská (jedno v areáli ZŠ a jedno v areáli Remeselného domu). Vhodné by bolo vybudovať multifunkčné ihrisko aj pri futbalovom ihrisku, ktoré by zároveň slúžilo ako tréningová plocha. Pri materskej škole je vybudované aj detské ihrisko s rôznymi preliezkami a prvkami na hranie detí. Ďalšie detské ihriská sa nachádzajú pri detských jasiach a na Pažici. Nakoľko sa obec postupne rozrastá, vhodné by bolo vybudovať ďalšie detské ihriská. Okrem všetkých vyššie spomenutých ihrísk sa vo Vítaze nachádza aj workoutové ihrisko.

Tabuľka 19: Infraštruktúra kultúry a športu

Kultúrny dom	áno	Telocvičňa	áno
Kino	nie	Športové ihrisko prírodné	áno
Obecná knižnica	áno	Športové ihrisko umelé	áno
Ochotnícky divadelný súbor	nie	Detské ihrisko	áno
Folklorný súbor	áno	Športový klub	áno

Zdroj: Obecný úrad

Administratívno-správne služby

Na kvalitu života obyvateľov obce vplýva aj dostupnosť administratívno-správnych služieb subjektov verejnej správy. Možno konštatovať, že čím viac služieb je v obci dostupných, tým väčší je komfort obyvateľstva. Dostupnosť (blízkosť; nízka náročnosť na dochádzku za danými službami, či už z hľadiska vzdialenosti alebo času) administratívno-správnych služieb patrí medzi dôležité faktory ovplyvňujúce migračný pohyb obyvateľstva v obci.

Tabuľka 20: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb

Inštitúcia	Miesto poskytovania služieb
Matričný úrad	Široké
Stavebný úrad	Široké
Pracovisko Finančnej správy	Prešov
Pracovisko Obvodného oddelenia policajného zboru	Chminianska Nová Ves
Okresný súd	Prešov
Okresný úrad	Prešov
Pobočka Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Prešov

Zdroj: vlastné spracovanie

Bezpečnosť v obci

V intraviláne obce je zavedený monitorovací kamerový systém, ktorého súčasťou je aktuálne 7 kamier. Tie monitorujú najmä budovy v majetku obce (a im príslušné priestory). Z hľadiska prevencie kriminality, prípadného protispoločenského správania a v záujme spoľahlivejšieho zisťovania príp. porušení zákona by bolo vhodné existujúci kamerový systém v obci rozšíriť a osadiť ďalšie kamery na monitoring verejných priestranstiev, príp. aj potenciálne problémových úsekov z hľadiska cestnej premávky (napr. prechody pre chodcov a pod.).

Hospodárske pomery

Polohová atraktivita územia

V Slovenskej republike sa v plnej miere uplatňuje západno-východný gradient rozvoja, ktorý je odzrkadlením západno-východného gradientu rozvoja v Európe (v súvislosti s ekonomickou výkonnosťou krajín sa v Európe spomína taktiež severo-južný gradient rozvoja). Na Slovensku sa daná skutočnosť prejavuje tým spôsobom, že najvyspelejšie regióny sa nachádzajú v jeho západnej

a najzaostalejšie v jeho východnej časti, pričom úroveň rozvoja smerom od západu na východ postupne klesá³ (najmä čo sa týka ukazovateľov ako tvorba HDP, miera nezamestnanosti, ekonomická aktivita obyvateľstva, príjmy obyvateľstva, tvorba nových pracovných miest, ale aj infraštruktúrne vybavenie regiónov, kvalita domového a bytového fondu a pod). Makropolitická atraktivita obce Víťaz, ležiacej na východnom Slovensku, je teda z aspektu jej potenciálu pre prítiahnutie investícií do priemyselnej výroby, resp. do prevádzok s vysokým počtom zamestnancov (napr. rôzne centrálny veľkosklady a pod.) veľmi nízka, keďže ekonomicky najrozvinutejšie regióny krajiny sa nachádzajú najmä na západe (s výnimkou funkčných mestských regiónov Košíc a Prešova).

Hoci má obec z makropolitického hľadiska nevýhodnú polohu v menej rozvinutom regióne východného Slovenska, z mezopolitického hľadiska je už jej lokalizácia výhodnejšia. Poloha obce vo vzťahu k regionálnym ekonomickým centrami a k dopravnej infraštruktúre nadregionálneho významu je totižto relatívne dobrá. Najvýraznejšími ekonomickými centrami v regióne sú mestá Prešov a Poprad, do ktorých je, navyše, pohodlný prístup prostredníctvom diaľnice. Obe mestá teda tvoria rádius dennej dochádzky do zamestnania z Víťaza (obzvlášť to platí v prípade Prešova, ku ktorému obec Víťaz prirodzene inklinuje a s ktorým obec spájajú prirodzené väzby). Okrem toho sa v blízkosti obce nachádzajú aj ďalšie (avšak už rádovo menšie) centrá – napr. Krompachy, Gelnica, Spišské Vlachy a ďalšie.

Vzhľadom na vyššie uvedené by asi nebolo namieste domnievať sa, že priamo obec Víťaz má veľký potenciál pre prilákanie rôznych významných investícií (napr. do priemyselnej výroby, logistiky a pod.) s vyšším počtom nových pracovných miest. V blízkosti obce sa však nachádzajú viaceré väčšie aj menšie centrá zamestnanosti, ktoré zabezpečujú pracovné príležitosti pre široké okolie a ktoré majú zároveň potenciál tvorby ďalších nových pracovných miest. Obyvateľstvo obce teda môže svoju zamestnanosť riešiť formou dennej dochádzky do zamestnania do okolitých miest.

Polnohospodárstvo a priemysel

V štruktúre poľnohospodárskej pôdy v katastri obce mierne prevládajú trvalé trávne porasty (583 ha) nad ornou pôdou (470 ha). V poľnohospodárskej výrobe majú teda vzhľadom k rozsiahlejším plochám ornej pôdy i TTP pomerne priaznivé podmienky tak rastlinná, ako aj živočíšna poľnohospodárska výroba⁴. V katastri obce hospodári jeden subjekt poľnohospodárskej veľkovýroby – spoločnosť Agrovit Branisko. Tento podnikateľský subjekt vo Víťaze vykonáva rastlinnú aj živočíšnu výrobu.

Z hľadiska priemyselnej výroby sa vo Víťaze žiadne priemyselné prevádzky nenachádzajú. Obyvateľstvo obce pracujúce v priemysle dochádza za prácou najmä do Prešova.

Tabuľka 21: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2023; v ha)

Poľnohospodárska pôda						
orná pôda	chmeľnice	vinice	záhrady	ovocné sady	TTP	spolu
470,2	0,0	0,0	26,7	1,8	583,1	1 081,7
Nepoľnohospodárska pôda						
lesné pozemky	vodné plochy	zastavané plochy a nádvorcia	ostatné plochy		Spolu	
723,2	38,0	68,0	20,8		850,0	
Celková výmera územia						1 931,7

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

³ Presnejšie, v súvislosti s úrovňou rozvoja jednotlivých slovenských regiónov sa v odbornej literatúre spomína rozdelenie Slovenska na bohatý (severo) západ a chudobný (juho) východ, pričom región Šariša patrí práve do tej chudobnejšej časti.

⁴ Toto konštatovanie sa však týka len dostupnej plochy na poľnohospodársku výrobu, neberieme tu do úvahy ďalšie dôležité faktory, ako sú napr. klimatické, orografické alebo pôdne pomery, prípadné nájomné vzťahy a pod.

Cestovný ruch

Cestovný ruch predstavuje interdisciplinárne odvetvie hospodárstva, na realizácii ktorého sa podieľa mnoho ďalších oblastí, ako sú napr. poľnohospodárstvo (v ostatnom období najmä ekologické poľnohospodárstvo a agroturistika), priemysel, stavebníctvo, služby a pod. Obec Široké leží relatívne ďaleko od najatraktívnejšieho turistického regiónu v rámci Slovenska – Tatier a tiež Slovenského raja (v zmysle – ťažko očakávať, že turista, ktorý by chcel navštíviť TANAP alebo Slovenský raj, by sa ubytoval práve vo Vítaze). Obec teda z hľadiska pritiažnutia turistov nemá veľmi výhodnú polohu, keďže významné oblasti cestovného ruchu v okolí – Tatranský národný park a Národný park Slovenský raj sú od obce značne vzdialené.

Bližšie k obci sú však niektoré významné kultúrnohistorické pamiatky, ako napr. súbor kultúrnych pamiatok UNESCO pod názvom „Levoča, Spišský hrad a pamiatky okolia“, do ktorého patrí centrum mesta Levoča s Chrámom svätého Jakuba, dielom Majstra Pavla z Levoče, Radnicou, Thurzovým domom a ďalšími historickými stavbami na levočskom námestí, ďalej Spišský hrad, Spišská Kapitula, Spišské Podhradie a kostol sv. Ducha v Žehre. V Kežmarku sa nachádza ďalšia lokalita UNESCO - evanjelický drevený artikulárny kostol Najsvätejšej Trojice, patriaci do súboru Drevených chrámov v slovenskej časti Karpatského oblúka. Okrem pamiatok UNESCO sa v blízkom okolí Vítaza nachádzajú pamiatkové rezervácie v Spišskej Kapitule (komplex cirkevných budov), v Levoči (námestie), Kežmarku (hrad, mestské hradby, unikátne námestie, evanjelické lýceum a ďalšie stavby) alebo v Spišskej Sobote (námestie).

Medzi lokalizačné predpoklady CR patria aj kultúrno-spoločenské a športové podujatia, ktoré taktiež prispievajú k atraktivite okolitého regiónu a významne zvyšujú jeho návštevnosť. Počas roka sa ich priamo v obci koná niekoľko a ďalšie sa konajú v okolí (napr. rôzne akcie na Spišskom hrade, v Levoči, Prešove a pod.). Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu (prírodné aj umelo vytvorené) sú teda v okolitom regióne na priemernej úrovni.

Okrem lokalizačných predpokladov hrajú veľmi dôležitú úlohu v rámci rozvoja regiónu aj realizačné predpoklady cestovného ruchu, medzi ktoré patrí doprava a materiálno-technická základňa (stravovacie, ubytovacie a športovo-technické zariadenia, zariadenia služieb a obchodu a špeciálne zariadenia).

Dopravná infraštruktúra je v regióne na pomerne dobrej úrovni (cesty I., II. a III. triedy). V posledných rokoch prebehla rekonštrukcia mnohých ciest, mostov a chodníkov, čo zabezpečilo zvýšenú kvalitu cestných komunikácií v regióne. Dopravné spojenie s okolitými regiónmi je zabezpečené autobusovou a železničnou dopravou. Zo športovo-technických zariadení možno v blízkom okolí spomenúť a za najvýznamnejšie považovať najmä lyžiarske stredisko Krompachy – Plejsy. Ubytovacie kapacity sú v blízkom regióne reprezentované najmä miestnymi penzióňmi a rekreačnými chatami s menším počtom postelí.

Lokalizačné predpoklady rozvoja CR priamo v katastri obce Vítaz sú zatiaľ na slabšej úrovni. V obci je malá ponuka stravovacích a ubytovacích služieb pre turistov, pričom obmedzená je aj ponuka možností trávenia voľného času. V nadväznosti na všetky vyššie uvedené skutočnosti možno skonštatovať, že cestovný ruch v obci Vítaz nebude v blízkej budúcnosti odvetvím, ktoré by pre jej obyvateľov zabezpečovalo príjmy.

Finančné hospodárenie

Finančné hospodárenie obce sa realizuje prostredníctvom rozpočtu obce, zostavovaného podľa dikcie § 9 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení na obdobie jedného kalendárneho roka. Pravidlá rozpočtového hospodárenia obce upravuje zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V § 5 uvedeného zákona sú príjmy obce definované nasledovne:

- a) výnosy miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu
- b) nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a jej rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona,
- c) úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov obce,

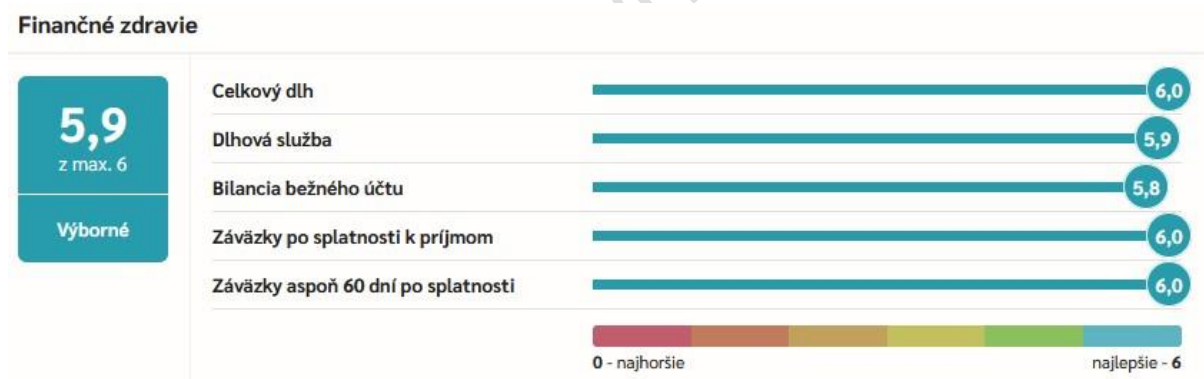
- d) sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou,
- e) dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce,
- f) podiely na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu,
- g) dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov,
- h) ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok,
- i) účelové dotácie z rozpočtu VÚC alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov,
- j) prostriedky z EÚ a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na tento účel,
- k) iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť aj prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov, prostriedky získané z rozdielu medzi výnosmi a nákladmi z podnikateľskej činnosti po zdanení, návratné zdroje financovania a združené prostriedky.

V súlade s § 9 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy zostavuje viacročný rozpočet. Tento viacročný rozpočet predstavuje ekonomický nástroj finančnej politiky obce, v ktorom sú v rámci jej pôsobnosti vyjadrené zámery rozvoja územia a potrieb obyvateľov vrátane programov obce najmenej na tri rozpočtové roky.

Ako ukazuje nasledujúci obrázok, obec Vítaz má vynikajúce finančné zdravie. Ide o hodnotenie spoločnosti INEKO, ktorá na základe rôznych kritérií vypočítava finančné zdravie jednotlivých slovenských samospráv. Obec Vítaz získala 5,9 bodu zo 6 možných. Finančné zdravie samosprávy je za obdobie kalendárneho roku 2022 (novšie dáta zatiaľ k dispozícii nie sú).

Obrázok 3: Finančné zdravie obce Vítaz

Zdroj: www.hospodarenieobci.sk

A.II Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Red octopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, a to jeho juhozápadnou časťou (oblasť Bratislavy). Obec Vítaz je teda od tohto ramena značne vzdialená. Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t.j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné mesto, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny). Najbližšie centrá osídlenia pre obec Vítaz predstavujú mestá Prešov (1a. skupina centier osídlenia), Sabinov (3b. skupina centier osídlenia), Krompachy (4. skupina), Spišské Podhradie (4. skupina) a Spišské Vlachy (5. skupina) centier osídlenia.

Okrem centier osídlenia KURS 2001 na Slovensku stanovila jadrové ťažiská osídlenia, ktoré sú navzájom pospájané rozvojovými osami I. stupňa. Ostatné sídelné centrá sú pospájané osami II. a III. stupňa. Tieto rozvojové a urbanizačné osi sú súčasťou vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť k infraštruktúram, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú požiadavky, ktoré sú na sídelnú štruktúru kladené z hľadiska ekonomických, sociálnych a environmentálnych potrieb. Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu rýchlostného typu,
- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,
- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia Slovenska najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice dvomi smermi – severoslovenským dopravným koridorom (cez Žilinu, Poprad a Prešov) a juhoslovenským dopravným koridorom (cez Nitru, Zvolen, Lučenec a Rožňavu). Obec Vítaz teda leží v blízkosti tejto najvýznamnejšej osi a z tohto dôvodu možno očakávať priaznivý rozvojový impulz pre obec z vonkajšieho prostredia prostredníctvom súkromných investorov (ktorí by sa nemuseli usadiť priamo v obci, stačilo by v jej blízkosti – tak, aby vytvorili nové pracovné príležitosti v rámci rádia dennej dochádzky do zamestnania z obce Vítaz).

Výrazným vonkajším rozvojovým impulzom pre oblasť okresu Prešov by mohla byť zvýšená podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre tie priame zahraničné investície, ktoré sa realizujú čo najbližšie k tomuto regiónu (keď už nie priamo v ňom). Skúsenosti však ukazujú, že od roku 2002, kedy sa začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií primárne do najrozvinutejších regiónov Slovenska (najmä do trojuholníka Bratislava – Trnava – Nitra, do Košíc a oblasti stredného Považia po Žilinu). Do oblasti Prešova smerovala len úplne minimálna časť investičnej pomoci vlády. Z prostredia investičnej pomoci teda len ťažko očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti.

Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027

Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú na Slovensku z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplnkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 čerpal Slovensko európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. V roku 2023 sa toto programové obdobie (z hľadiska financovania a ukončenia projektov) končí, pričom aktuálne sa už nachádzame v programovom období 2021-2027.

Schválená je už Partnerská dohoda medzi Slovenskom a EÚ na nastávajúce programové obdobie 2021-2027 a taktiež Operačný program Slovensko (SR už teda v novom období bude mať len jeden operačný program, čo je oproti minulému obdobiu 2014-2020 významná zmena). Riadiaci orgán OP Slovensko (ktorým je MIRRI SK) a sprostredkovateľské orgány tak môžu pripravovať výzvy na podávanie projektov.

Ďalším významným zdrojom financovania rozvojových projektov v najbližších rokoch je pre Slovensko Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (tzv. Plán obnovy). Čiastočne z tohto Plánu obnovy môžu čerpať aj samosprávy. Plán obnovy sa však už nezaraďuje medzi EŠIF, ide o samostatný zdroj financovania, ktorý vznikol na podnet EÚ ako reakcia na krízu, spôsobenú pandémiou COVID-19. Plán obnovy reaguje najmä na jej ekonomické dopady, v podmienkach Slovenskej republiky však aj na dlhodobé systémové nedostatky v slovenskej spoločnosti (SR je povinná uskutočňovať aj niektoré reformy).

Obrázok 4: Programy politiky súdržnosti v programovom období 2021 - 2027

▶▶ PROGRAM SLOVENSKO	12 593 734 933 EUR
▶▶ PROGRAM RYBNÉ HOSPODÁRSTVO SLOVENSKEJ REPUBLIKY	15 225 428 EUR
▶▶ PROGRAMY PRE OBLASŤ VNÚTORNÝCH ZÁLEŽITOSTÍ	103 625 941,98 EUR

PROGRAMY ÚZEMNEJ SPOLUPRÁCE:
904 756 054 EUR (nielen slovenská obálka)

▶▶ Interreg VI-A Slovensko – Česko	85 323 597 EUR
▶▶ Interreg VI-A Slovensko – Rakúsko	55 500 000 EUR
▶▶ Interreg VI-A Poľsko - Slovensko	129 839 952 EUR
▶▶ Interreg VI-A Maďarsko – Slovensko	129 000 000 EUR
▶▶ Interreg NEXT HU – SK – RO – UA	66 092 505 EUR
▶▶ Interreg Danube Region Programme 2021-2027	215 000 000 EUR
▶▶ Interreg Central Europe Programme	224 000 000 EUR

Zdroj: Tvoríme lepšie Slovensko (brožúra MIRRI SK)

Obrázok 5: Prehľad finančných zdrojov Programu Slovensko na obdobie 2021 - 2027

Zdroj: Tvoríme lepšie Slovensko (brožúra MIRRI SK)

Zmena klímy

Veľmi dôležitý faktor, ktorý bude čoraz viac ovplyvňovať rozvoj obce Vítaz a ktorý je potrebné nutne riešiť, je zmena klímy (samozrejme, tento faktor neovplyvňuje len obec, ale pôsobí celosvetovo; v konečnom dôsledku však pôsobí aj lokálne – najčastejšie v podobe extrémnejších prejavov počasia ako sú horúčavy, povodne, suchá a pod.).

Zmena klímy ako fenomén 21. storočia sa stáva jednou z najväčších výziev environmentálnej politiky. Svetové ekonomické fórum vo svojej Správe o globálnych rizikách (2018), v ktorej pravidelne vyhodnocuje 50 najväčších globálnych rizík z hľadiska ich účinku, pravdepodobnosti a vzájomných interakcií, zaradilo extrémne prejavy počasia, krízu z nedostatku vody, prírodné katastrofy a zlyhanie zmierňovania zmeny klímy a adaptácie medzi 5 najväčších rizík súčasnosti (MŽP, 2018).

Za obdobie rokov 1881 – 2017 sa na Slovensku pozoroval:

- rast priemernej ročnej teploty vzduchu asi o 1,73 °C (z pohľadu ročných sezón k najrýchlejšiemu otepľovaniu dochádza v lete a na jar);
- priestorovo rozdielny trend ročných úhrnov atmosférických zrážok v priemere asi o 0,5 % (na juhu Slovenska bol pokles miestami aj viac ako 10 %, na severe a severovýchode ojedinele úhrn zrážok vzrástol do 3 %);
- pokles relatívnej vlhkosti vzduchu (na juhu Slovenska od roku 1900 doteraz o 5 %, na ostatnom území menej);
- pokles všetkých charakteristík snehovej pokrývky do výšky 1000 m n. m. takmer na celom území Slovenska (vo väčšej nadmorskej výške bol zaznamenaný jej nárast);
- vzrast potenciálneho výparu a pokles vlhkosti pôdy – charakteristiky výparu vody z pôdy a rastlín, vlhkosti pôdy, slnečného žiarenia potvrdzujú, že najmä juh Slovenska sa postupne vysušuje;
- zmeny v premenlivosti klímy (najmä zrážkových úhrnov) – príkladom sú v krátkom časovom intervale striedajúce sa extrémne vlhké a suché roky: extrémne suchý rok 2003 a čiastočne aj

2007, extrémne vlhké roky 2010 a 2016 a mimoriadne suchý rok 2011 a čiastočne aj 2012. Za ostatných 15 rokov došlo k významnejšiemu rastu výskytu extrémnych denných a niekoľkodenných úhrnov zrážok, čo malo za následok zvýšenie rizika lokálnych povodní v rôznych oblastiach SR. Na druhej strane v období rokov 1989 – 2017 sa oveľa častejšie ako predtým vyskytovalo lokálne alebo celoplošné sucho, ktoré bolo zapríčinené predovšetkým dlhými periódami relatívne teplého počasia s malými úhrnmi zrážok v niektorej časti vegetačného obdobia. Zvlášť výrazné bolo sucho v rokoch 1990 – 1994, 2000, 2002, 2003 a 2007, v niektorých regiónoch na západe Slovenska aj v rokoch 2015 a 2017.

Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť, alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je kombinácia zmierňovacích opatrení zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov (mitigácia) s opatreniami, ktoré znižia zraniteľnosť a umožnia adaptáciu človeka a ekosystémov s nižšími ekonomickými, environmentálnymi a sociálnymi nákladmi. Cieľom adaptácie je zmierniť nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, znížiť zraniteľnosť a zvýšiť adaptívnu schopnosť prírodných a človekom vytvorených systémov voči aktuálnym, alebo očakávaným negatívnym dôsledkom zmeny klímy, a posilniť odolnosť celej spoločnosti zvyšovaním verejného povedomia v oblasti zmeny klímy a budovaním znalostnej základne pre účinnejšiu adaptáciu (MŽP, 2018).

STEEP analýza

Pri stretávaní sa s rôznymi problémami a výzvami je potrebné si uvedomiť, že ich riešenie môže byť v budúcnosti ovplyvnené rôznymi vonkajšími faktormi, ktoré obec nedokáže ovplyvniť. Úlohou STEEP analýzy (analýzy externého prostredia) je napomáhať tvorcom rozhodnutí predvídať budúci možný vývoj a na tieto zmeny sa pripraviť.

Formulár 4 (A8): STEEP analýza

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické	Hodnoty
Starnutie obyvateľstva, emigrácia mladých ľudí do miest	Úroveň technológie poskytovateľa	Nové trhy a nové príležitosti (napr. cestovný ruch)	Vplyv rôznych subjektov na ŽP	Politika vlády v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti	Zmena postojov k lokálnemu rozvoju
Zmeny postojov a správania – aktívny tretí sektor	Dostupná technológia a využívaná technológia	Klesajúce trhy v niektorých poskytovaných službách	Možnosti obnovy a tvorby ŽP	Štrukturálna politika Európskej únie	Zmena životného štýlu
Zmeny správania obyvateľov	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Dostupnosť finančných zdrojov	Politika ŽP	Vojna na Ukrajine	Tímová spolupráca
Móda	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom technológie	Daňová politika	Podpora tvorby a ochrany ŽP	Zmena vlády ako výsledok volieb	Osobné hodnoty

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia

Zhodnotenie súčasného stavu územia je spracované formou SWOT analýzy. Tá bola vypracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov obce.

SWOT analýza

Formulár 5 (A10): SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • nízke riziko zhoršenia kvality ovzdušia • pozitívny vývoj prirodzeného pohybu obyvateľstva • relatívne nízka miera nezamestnanosti • výrazná aktivita samosprávy pri príprave lokalít na IBV • aktivita samosprávy z hľadiska zvyšovania dostupnosti nájomného bývania priamo v obci • záujem o bývanie v obci • pomerne výhodná poloha obce vzhľadom na nadradenú dopravnú infraštruktúru (diaľnica, železnica) • aktivita samosprávy pri poskytovaní sociálnych služieb • školy a školské zariadenia pre predprimárne a nižšie primárne vzdelávanie dostupné priamo v obci • viaceré športoviská na realizáciu rôznych športov • intenzívne využívanie poľnohospodárskej pôdy v katastri obce • relatívne výhodná poloha obce v dobrej časovej dostupnosti od centier zamestnanosti (urbánných centier) • výborné finančné hospodárenie obce 	<ul style="list-style-type: none"> • viacero lokalít s potenciálom záplav, potreba realizácie protipovodňových a vodozádržných opatrení • podpriemerná úroveň vytriedenia komunálnych odpadov • trend mierneho klesania počtu obyvateľov • negatívny vývoj migračného pohybu obyvateľstva • nepriaznivá veková štruktúra obyvateľstva • rýchle starnutie obyvateľstva • nepriaznivá štruktúra UoZ podľa veku, vzdelania, doby evidencie a klasifikácie zamestnaní • existencia segregovanej rómskej osady s nekvalitnými obydliami, ľudia žijúci v slabých sociálno-hygienických obydliach • nedobudovaná základná technická infraštruktúra (čiastočne vodovod a kanalizácia, úplne chýba ČOV) • slabšia kvalita miestnych komunikácií • nedobudované niektoré úseky chodníkov a miestnych komunikácií • slabá makropolitická atraktivita územia • nízke predpoklady rozvoja cestovného ruchu • nezrealizovaný projekt pozemkových úprav
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • príprava lokalít pre rozvoj IBV a HBV • zvýšenie úrovne vytriedenia odpadov • realizácia protipovodňových a vodozádržných opatrení (aj externými inštitúciami) • dobudovanie základnej technickej infraštruktúry (najmä ČOV a kanalizácia, ale aj vodovod) • realizácia projektu pozemkových úprav • využitie európskych štrukturálnych a investičných fondov, ako aj iných zdrojov na realizáciu rozvojových aktivít • možnosti podpory nezamestnaných občanov v rámci AOTP (menšie obecné služby, regionálna zamestnanosť...) 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatočné využitie možných zdrojov z EÚ • vysoká administratívna náročnosť pre získanie financií z EŠIF • neustále zvyšovanie administratívnej záťaže výkonu miestnej samosprávy bez kompenzácie z hľadiska paralelného zvyšovania zdrojov (finančných, personálnych)

Zdroj: vlastné spracovanie

Kľúčové faktory a disparity územia

Vyhodnotením silných stránok a príležitostí zo SWOT analýzy boli identifikované hlavné faktory rozvoja obce. Podobne, na základe vyhodnotenia slabých stránok a ohrození boli identifikované hlavné disparity obce.

Hlavné faktory rozvoja:

- využitie dobrej geografickej polohy obce v blízkosti viacerých centier zamestnanosti na rozvoj bytovej výstavby a ďalšie zvyšovanie počtu obyvateľov
- podpora marginalizovaných rómskych komunít
- podpora rozvoja individuálnej bytovej výstavby
- podpora rozvoja hromadnej bytovej výstavby
- racionálne hospodárenie samosprávy
- výrazná aktivita samosprávnych orgánov na poli rozvoja individuálnej bytovej výstavby a rozvoja nájomného bývania
- zvyšovanie environmentálneho povedomia obyvateľstva
- využitie zdrojov z EŠIF na realizáciu investičných a neinvestičných projektov, aktivita obce pri realizácii rozvojových projektov
- rozvoj poľnohospodárskej výroby

Hlavné disparity rozvoja:

- emigrácia obyvateľstva – z obce emigruje predovšetkým mladé obyvateľstvo, najčastejšie z dôvodu slabej ponuky pracovných miest (v porovnaní s mestami)
- slabšia ponuka pracovných príležitostí priamo v obci (v porovnaní s väčšími mestami) – obec nedokáže vygenerovať dostatočný počet pracovných príležitostí pre všetko svoje obyvateľstvo
- nezamestnanosť obyvateľstva – obyvateľstvo, ktoré si nevie nájsť prácu a neemigruje, upadá kvôli absencii dostatočného príjmu na živobytie do sociálnych problémov
- veľká rozdrobenosť pozemkov a komplikovaná štruktúra vlastníckych vzťahov v katastrálnom území obce – výrazne limitujúci faktor potenciálnych rozvojových aktivít z dôvodu veľkej náročnosti z hľadiska vysporiadania vlastníckych vzťahov (napr. pre technickú infraštruktúru, budovanie chodníkov a pod.).

B-Strategická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Rozvoj rôznych regiónov, od lokálnej po makroregionálnu úroveň, je nutné chápať, realizovať, uvažovať a posudzovať v čo možno najširších súvislostiach a väzbách, nie izolovane. Z tohto dôvodu je preto pre stanovenie rozvojovej stratégie obce nevyhnutné rešpektovať aj rôzne „nadradené“ stratégie, ktoré boli prijaté či už na nadnárodnej úrovni, na úrovni štátu alebo VÚC.

Na medzinárodnej úrovni je Slovenská republika viazaná najmä **Agendou 2030**. Ide o súhrn globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy. Izolované zásahy a opatrenia preto strácajú účinnosť pri ich riešení. Agenda 2030 bola prijatá členskými štátmi Organizácie Spojených národov v roku 2015 a vyzýva štáty k spoločnému koordinovanému postupu pri riešení globálnych výziev. Táto Agenda 2030 bola prijatá najmä za účelom zabezpečenia udržateľného rozvoja vo svete. Obsahuje spolu 17 cieľov, ktorých plnenie je v záujme udržateľného rozvoja potrebné naplňať.

Implementácia Agendy 2030 je na Slovensku inštitucionálne rozdelená medzi Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Ministerstvo zahraničných vecí SR. V konzultácii s odbornou verejnosťou bola Agenda 2030 na Slovensku premietnutá do užšieho súboru šiestich prioritných oblastí, ktoré zohľadňujú špecifiká Slovenska a ktoré budú základom ďalšej strategickej a koncepcnej práce. Sú nimi:

- *Vzdelanie pre dôstojný život,*
- *Smerovanie k znalostnej a environmentálnej udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí,*
- *Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia,*
- *Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,*
- *Právny štát, demokracia a bezpečnosť,*
- *Dobré zdravie.*

Vyššie uvedené prioritné oblasti sa premietajú aj do opatrení regionálnej politiky, podporujúcich rozvoj jednotlivých regiónov Slovenska.

Strategická časť Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítaz na roky 2025-2031 nadväzuje na analytickú časť, ktorá predstavuje komplexnú analýzu územia. Táto časť PHSR obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné špecifiká a danosti. Jej súčasťou je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

Strategická vízia a hlavný cieľ obce

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, o tom, ako by mala obec vyzeráť. Je teda nástrojom na motiváciu, opisom ideálneho stavu, ktorý by sme chceli v budúcnosti dosiahnuť. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont. Analýzou súčasného stavu obce, analýzou doteraz realizovaných a plánovaných projektov, na základe analýzy hlavných faktorov rozvoja a na základe funkcií, ktoré plní samospráva obce bola sformulovaná nasledovná **strategická vízia** obce Vítaz:

Obec Vítaz je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby.

Na dosiahnutie uvedenej strategickej vízie bude potrebné naplniť hlavný cieľ rozvoja obce Vítaz na roky 2025-2031. **Hlavným cieľom** rozvoja obce je

„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľaďovaní životného prostredia obce“.

Stratégia rozvoja

Cieľom strategickej časti programu je navrhnuť priority a opatrenia, ktoré budú viesť k naplneniu stanovenej vízie. Ide o návrh takých priorít a opatrení, ktorých riešenie je buď priamo v kompetencii obce alebo tiež takých, ktoré síce nie sú priamo v jej kompetencii, avšak obec ich dokáže svojou činnosťou a svojimi schopnosťami ovplyvniť žiaducim smerom.

Definovanie stratégie rozvoja obce vychádza najmä z detailného poznania jej vnútorného prostredia a z poznania potrieb obyvateľstva, pričom priamo nadväzuje na výsledky analýz. Stratégia vychádza zo základného predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy od národnej po regionálnu úroveň budú zabezpečovať koordinovaný prístup v záujme dosiahnutia realizácie plánovaných zmien a že bude existovať dobrá informovanosť kľúčových aktérov regionálneho rozvoja.

Stratégia rozvoja obce je spracovaná v súlade s **Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030**, ktorá plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 definuje (okrem iného) priority, ciele a nástroje podpory regionálneho rozvoja podľa typov regiónov, miest a obcí. Je v súlade s politikou súdržnosti Európskej únie v období 2021-2027, v rámci ktorej **Európska komisia zadefinovala 5 hlavných politických cieľov politiky súdržnosti:**

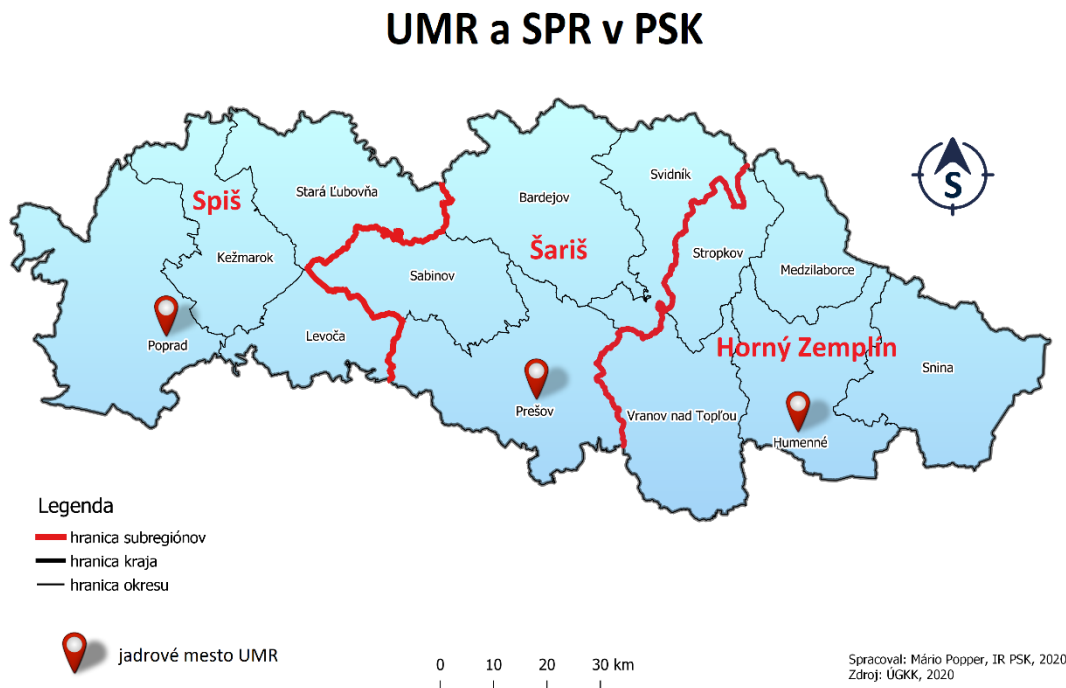
1. *Inteligentnejšia Európa* – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva
2. *Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa*
3. *Prepojenejšia Európa* – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT
4. *Sociálnejšia Európa* – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv
5. *Európa bližšie k občanom* – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

V novom programovom období (2021-2027) nastávajú v oblasti strategického plánovania a riadenia a implementácie eurofondov viaceré zásadné zmeny. Doposiaľ sa programy rozvoja obcí vypracúvali na úrovni VÚC a na úrovni obcí a miest (pričom obce mali možnosť vypracovať si spoločný program rozvoja obcí). Po novom sa do strategického plánovania pridáva ďalší „medzistupeň“. Tento nový medzistupeň predstavujú tzv. **Strategicko-plánovacie regióny (SPR)**, ktorých hranice zadefinuje príslušný VÚC a schváli ustanovená Rada partnerstva kraja. Pre každý SPR sa následne vypracúva špecifická stratégia, spracovaná vo forme **integrovanej územnej stratégie (IUS)** a obsahujúca špecifické ciele a operácie, vzťahujúce sa len na to-ktoré SPR. Cieľom je zabezpečiť adresnejšie operácie a podporu regiónom na medzistupni medzi regionálnou samosprávou (VÚC) a miestnou samosprávou (obce).

Tretí stupeň strategického plánovania budú stále tvoriť obce a mestá – tým je, samozrejme, ponechaná možnosť vypracovať si svoje vlastné PHSR (ak nevyužijú možnosť vypracovať si svoj PHSR ako súčasť spoločného programu rozvoja obcí). **Obec Vítaz** leží v Prešovskom samosprávnom kraji a v programovom období 2021-2027 je **súčasťou** strategicko-plánovacieho regiónu **SPR Šariš**.

Obrázok 6: Strategicko-plánovacie regióny (SPR) a územia udržateľného mestského rozvoja (UMR) na území Prešovského kraja, ustanovené v programovom období 2021-2027

Zdroj: www-po-kraj.sk

Zmena nastáva v rámci územného rozvoja. **Každý samosprávny kraj** na Slovensku a každé **územie udržateľného mestského rozvoja (UMR)**⁵, zadefinované Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie, si v rámci svojho PHRSR (resp. integrovanej územnej stratégie)⁶ definuje tzv. **Integrované investičné balíčky (resp. integrované projektové balíčky)**. Tie pozostávajú z kľúčových projektov (ktorých realizácia je pre implementáciu daného projektového balíka kľúčová, nosná; bez nej by realizácia celého integrovaného balíka nemala zmysel a investície by neprinesli synergický efekt) a komplementárnych projektových balíkov (ktoré obsahujú indikatívne tematické projektové balíčky). Celý integrovaný projektový balík môže byť financovaný z rôznych zdrojov (napr. EŠIF, Plán obnovy, Fond pre spravodlivú transformáciu, tzv. Nórske fondy, úverové zdroje, vlastné zdroje, dotácie štátu a pod.). Tá časť integrovaného investičného balíka, ktorá bude financovaná len z EŠIF, sa nazýva **Integrovaná územná investícia (IUI, angl. skratka ITI)**.

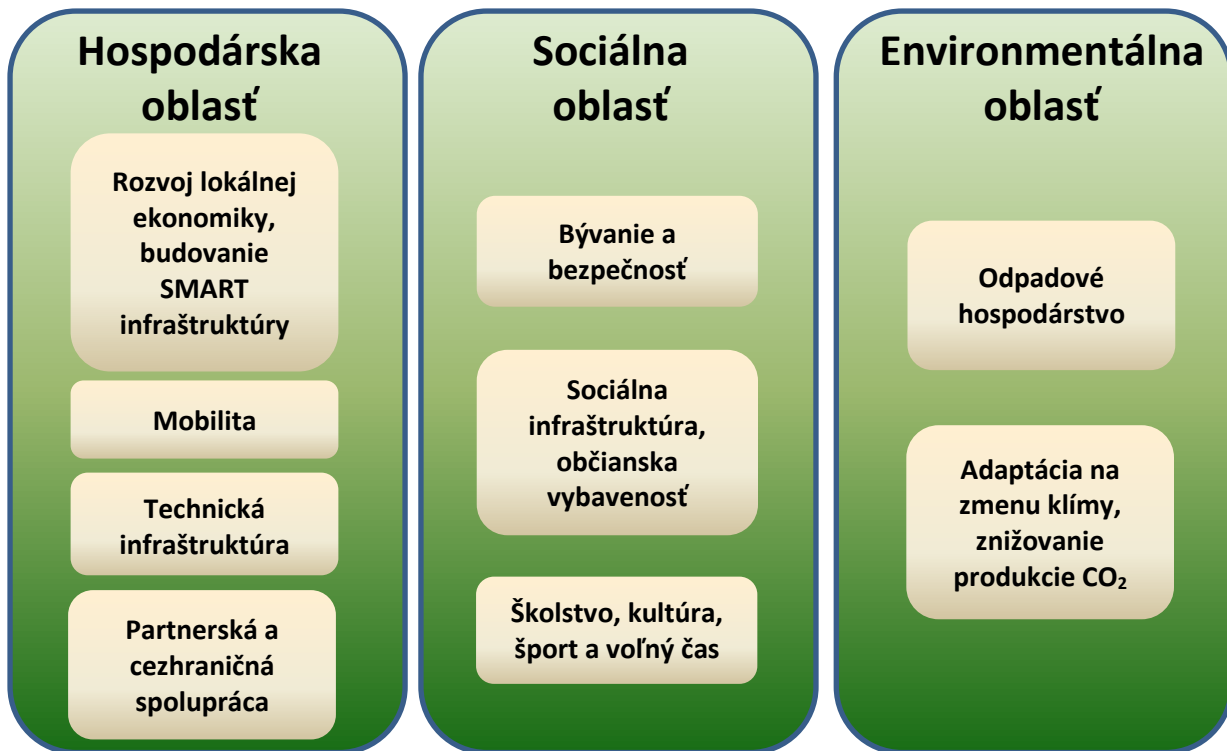
Integrovaný územný rozvoj v rámci územného programu by už teda nemal byť realizovaný výlučne formou dopytovo-orientovaných projektov (ako tomu bolo doposiaľ). Časť IUI bude schvaľovaná Radou partnerstva daného VÚC (bez potreby vyhlasovania dopytovo-orientovaných výziev; výhodou tohto spôsobu schvaľovania bude, že najprv Rada partnerstva VÚC schváli konkrétny projektový zámer na realizáciu, takže žiadateľ bude mať istotu, že jeho projektový zámer určite získa financie na realizáciu; potom dostane úspešný žiadateľ čas na dopracovanie a dodanie všetkej potrebnej dokumentácie, ako napr. samotná projektová dokumentácia, územné rozhodnutie, stavebné povolenie a pod.; tento prístup môže teda potenciálne ušetriť žiadateľom množstvo financií, úsilia a času – keďže tí nebudú povinní mať pripravenú celú dokumentáciu už v čase podania žiadosti o NFP, ale až po jej schválení) a časť IUI sa bude stále implementovať formou dopytovo-orientovaných výziev, vyhlasovaných štátnymi orgánmi (rovnakým spôsobom ako tomu bolo doteraz).

⁵ nazývané aj „mestská funkčná oblasť“

⁶ v prípade VÚC ide o PHRSR (pričom IUS môže byť integrálnou súčasťou PHRSR kraja alebo samostatnou stratégiou). V prípade území UMR podľa toho, či sa daný UMR rozhodol vypracovať si integrovanú územnú stratégiu vo forme spoločného programu rozvoja obcí na základe § 8a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja alebo ako samostatnú stratégiu

Pre naplnenie strategickej vízie (pozri predchádzajúcu kapitolu) si teda obec Vítaz stanovila tri hlavné rozvojové oblasti a v rámci nich nasledovné priority:

- A.) **Hospodárska oblasť** – táto prioritná oblasť pozostáva zo 4 priorít: rozvoj lokálnej ekonomiky, budovanie SMART infraštruktúry (podpora malého a stredného podnikania, podpora miestnej hospodárskej základne, zavádzanie inovácií, rozvoj poľnohospodárstva, rozvoj digitalizácie, realizácia SMART riešení, skvalitňovanie verejných služieb), mobilita (rekonštrukcia starých a výstavba nových miestnych komunikácií, chodníkov a pod.), technická infraštruktúra (dobudovanie technickej vybavenosti obce – vodovod, kanalizácia, ČOV) a partnerská spolupráca (spolupráca s partnerskými obcami).
- B.) **Sociálna oblasť** – prioritná oblasť pozostávajúca z 3 rozvojových priorít: bývanie a bezpečnosť (podpora bývania v obci, príprava pozemkov na IBV, výstavba nájomných bytov, prevencia kriminality), sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť (skvalitnenie občianskej vybavenosti, podpora sociálnych služieb a komunitného rozvoja) a školenie, kultúra, šport a voľný čas (skvalitňovanie školskej infraštruktúry, rekonštrukcia a výstavba športových a oddychových zariadení, podpora kultúrnych a športových podujatí a telies).
- C.) **Environmentálna oblasť** – tretia prioritná oblasť pozostáva z 2 rozvojových priorít: odpadové hospodárstvo (podpora triedeného zberu, zvyšovanie úrovne vytriedenia komunálnych odpadov) a adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO₂ (realizácia zelených a modrých investícií, zvyšovanie biodiverzity, využívanie obnoviteľných zdrojov energie, zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, realizácia protipovodňových opatrení).

Prostredníctvom týchto troch prioritných oblastí a definovaných priorit, ktoré sú v programovej časti dokumentu rozpracované do jednotlivých opatrení a projektových zámerov, bude obec naplňovať definovanú strategickú víziu rozvoja. Splnením jednotlivých cieľov a stanovených opatrení bude zabezpečovať zvyšovanie kvality života svojich obyvateľov.

Formulár 6 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov

Vízia			
<i>„Obec Víťaz je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby“</i>			
Hlavný cieľ			
<i>„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľadovaní životného prostredia obce“</i>			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Strategický cieľ	<i>Rozvíjať vnútorný potenciál územia, založený na podpore miestneho hospodárstva a vybudovanej dopravnej a technickej infraštruktúry</i>	<i>Podporovať skvalitňovanie občianskej vybavenosti a zabezpečovať pre obyvateľov dôstojné podmienky spoločenského vyžitia</i>	<i>Zabezpečiť pre obyvateľov obce ako aj jej návštevníkov kvalitné životné prostredie</i>
Priority	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj lokálnej ekonomiky, budovanie SMART infraštruktúry • Mobilita • Technická infraštruktúra • Partnerská a cezhraničná spolupráca 	<ul style="list-style-type: none"> • Bývanie a bezpečnosť • Sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť • Školstvo, kultúra, šport a voľný čas 	<ul style="list-style-type: none"> • Odpadové hospodárstvo • Adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO₂
Opatrenia	1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov 1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb 1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce 1.5 Spolupráca s partnerskými obcami	2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania 2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality 2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti 2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít 2.5 Skvalitnenie školskej infraštruktúry 2.6 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času 2.7 Podpora spoločenského a kultúrneho života	3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov 3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity 3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE 3.4 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry

Zdroj: vlastné spracovanie

C-Programová časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projektové zámery na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úroveň opatrení a projektových zámerov. Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projektové zámery, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia a projektové zámery podľa prioritných oblastí

V strategickú časť zadefinované priority v rámci troch prioritných oblastí (hospodárskej, sociálnej, environmentálnej) obsahujú viaceré opatrenia, pričom každé opatrenie pozostáva z jedného alebo viacerých konkrétnych projektových zámerov. Tie sú plne v súlade s 5 hlavnými politickými cieľmi politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021-2027. Realizácia projektových zámerov v rámci zadefinovaných opatrení podporí **inteligentnú transformáciu hospodárstva**, napomôže **prechodu na ekologickejšiu nízkouhlíkovú Európu**, posilní **mobilitu a digitalizáciu**, prispeje k budovaniu **sociálnejšej Európy** a posilní **miestny rozvoj** (samozrejme, myslí sa tu realizácia projektových zámerov na území obce – pričom tieto projektové zámery svojím malým dielom napomôžu realizácii systémových zmien v celoslovenskom a európskom meradle).

Všetky projektové zámery, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Niektoré projektové zámery sú pritom „zložitejšie“ – budú si vyžadovať napr. spracovanie projektovej dokumentácie, inžinierske činnosti, zapojenie väčšieho počtu osôb do manažmentu takéhoto projektu a pod. Zároveň sú tu však uvedené aj také projektové zámery, ktoré predstavujú spravidla jednoduchšie „činnosti“ (nie je potrebné realizovať ich ako projekt; spravidla ide „jednoduchšie“, menej náročné činnosti). Všetky takéto zámery – či už „jednoduchšie“ alebo „zložitejšie“ – budeme v tejto aj ďalších kapitolách označovať pod rovnakým názvom „**projektový zámer**“.

Všetky projektové zámery, ktoré sú v tomto PHSR zadefinované, môžu byť realizované v rámci **integrovanej investičnej balíkov**, zadefinovaných či už v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (**PHRSR VÚC Prešov**) alebo v integrovanej územnej stratégii SPR Šariš (**IUS SPR Šariš**); môžu byť taktiež zahrnuté medzi **integrované územné investície** (financované z EŠIF).

Formulár 7 (P1): Prehľad opatrení a projektových zámerov podľa oblastí

Prioritná oblasť 1 – HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projektový zámer
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov	Proj. zámer 1.1.1: Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci <ul style="list-style-type: none"> - príprava pozemkov, budov, priestorových a technických podmienok pre vznik nových služieb a rozvoj existujúcich podnikateľských aktivít - prenájom obecných pozemkov a budov - podpora subjektov Vítaza hospodárstva a zhodnocovania drevnej hmoty - podpora poľnohospodárskych subjektov

	<p>Proj. zámer 1.1.2: Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov - zavádzanie nových produktov, zlepšených procesov, využívanie nových materiálov, zlepšovanie výrobných metód</p>
<p>1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb</p>	<p>Proj. zámer 1.2.1: Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejnú službu - realizácia podporných aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti (napr. v doprave, cestovnom ruchu, odpadovom hospodárstve, vo výrobných procesoch, pri poskytovaní elektronických služieb občanom a pod.)</p> <p>Proj. zámer 1.2.2: Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce - realizácia vzdelávacích aktivít pre zamestnancov pracujúcich v podnikoch a verejnej správe a pre miestnych obyvateľov</p>
<p>1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry</p>	<p>Proj. zámer 1.3.1: Modernizácia miestnych komunikácií - obnova poškodeného povrchu miestnych komunikácií</p> <p>Proj. zámer 1.3.2: Dobudovanie chodníkov v obci - vybudovanie chodníkov pre peších na miestach, kde to lokálne územno-technické pomery dovoľujú</p> <p>Proj. zámer 1.3.3: Výstavba cyklistických chodníkov s prepojením na okolité obce (vrátane doplnkovej infraštruktúry), vybudovanie oddychového centra Slaná voda - vybudovanie samostatných, od komunikácií stavebne oddelených cyklistických chodníkov - osadenie altánkov, lavičiek, informačných tabúľ, nabíjačiek na elektrické bicykle a pod. - zriadenie osobitnej oddychovej zóny Slaná voda</p> <p>Proj. zámer 1.3.4: Rozšírenie parkovacích kapacít v centre obce - príprava priestorových kapacít - vybudovanie odstavňích plôch</p>

	<p>Proj. zámer 1.3.5: Rekonštrukcia obecných mostov - stavebno-technické úpravy 3 ks mostov v správe obce (z toho 2 v havarijnom stave)</p>
1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce	<p>Proj. zámer 1.4.1: Zabezpečenie nových zdrojov pitnej vody, výstavba vodojemov a dobudovanie vodovodu - realizácia vrtov na získanie zdroja pitnej vody - výstavba vodojemov - osadenie vodovodného potrubia v celej obci</p> <p>Proj. zámer 1.4.2: Zriadenie výdajnej stanice pitnej vody v osade - vybudovanie výdajníka pitnej vody</p> <p>Proj. zámer 1.4.3: Výstavba ČOV a dobudovanie kanalizácie - osadenie kanalizačného potrubia v celej obci - výstavba čističky odpadových vôd a pripojenie kanalizačných vetiev na ČOV</p> <p>Proj. zámer 1.4.4: Modernizácia obecného rozhlasu - výmena poškodených bodov obecného rozhlasu - výmena telekomunikačných rozvodov - zapojenie SMART prvkov do ovládania obecného rozhlasu</p>
1.5 Spolupráca s partnerskými obcami	<p>Proj. zámer 1.5.1: Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce - rozvoj spolupráce s partnerskými obcami/mestami</p>
Prioritná oblasť 2 – SOCIÁLNA	
Opatrenie	Projektový zámer
2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania	<p>Proj. zámer 2.1.1: Komplexná príprava troch lokalít IBV na výstavbu rodinných domov - vysporiadanie majetkovo-právnych vzťahov - príprava vhodných parciel - vybudovanie inžinierskych sietí, ciest a chodníkov</p> <p>Proj. zámer 2.1.2: Výstavba bytového domu s nájomnými bytmi (12 b.j.) - vybudovanie nového bytového domu so 6 až 12 obecnými nájomnými bytmi</p>

	<p>Proj. zámer 2.1.3: Rekonštrukcia budovy rodinného domu vo vlastníctve obce</p> <ul style="list-style-type: none"> - obnova technického stavu rodinného domu vo vlastníctve obce - úprava exteriérových aj interiérových priestorov
<p>2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality</p>	<p>Proj. zámer 2.2.1: Rozšírenie kamerového systému</p> <ul style="list-style-type: none"> - osadenie ďalších bezpečnostných kamier za účelom prevencie kriminality a protispoločenského správania v obci, príp. aj monitorovania bezpečnosti cestnej premávky
<p>2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti</p>	<p>Proj. zámer 2.3.1: Výstavba novej polyfunkčnej budovy (obchody, služby, kancelárie, lekári...)</p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba budovy s prispôbenými priestormi na polyfunkčné využitie <p>Proj. zámer 2.3.2: Výstavba novej budovy obecného úradu</p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba budovy pre potreby obecného úradu - presťahovanie obecného úradu z existujúcich do nových priestorov
<p>2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít</p>	<p>Proj. zámer 2.4.1: V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP</p> <ul style="list-style-type: none"> - spolupráca obce s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny pri realizácii projektov na úseku aktívnych opatrení trhu práce <p>Proj. zámer 2.4.2: Poskytovanie sociálnych služieb samosprávou (zariadenie pre seniorov, opatrovateľská služba, detské jasle)</p> <ul style="list-style-type: none"> - prevádzkovanie sociálnych služieb, vrátane zabezpečenia financovania personálnych kapacít a priestorov <p>Proj. zámer 2.4.3: Zriadenie sociálneho podniku</p> <ul style="list-style-type: none"> - príprava podnikateľských priestorov na prevádzkovanie podniku - vypracovanie podnikateľského plánu, realizácia podnikateľských aktivít v podniku - zamestnanie miestnych uchádzačov o zamestnanie, znevýhodnených na trhu práce

<p>2.5 Skvalitnenie školskej infraštruktúry</p>	<p>Proj. zámer 2.5.1: Výstavba novej budovy MŠ a ZŠ pre 1.-4. ročník - úprava priestorov (resp. výstavba novej budovy) tak, aby došlo k rozšíreniu priestorovej kapacity materskej školy aj základnej školy a k vytvoreniu vhodných podmienok na vzdelávanie</p> <p>Proj. zámer 2.5.2: Rekonštrukcia interiéru existujúcej budovy MŠ - výmena rozvodov inžinierskych sietí (elektrina, voda, kúrenie, ...) - obnova vnútorného vybavenia</p> <p>Proj. zámer 2.5.3: Výstavba novej budovy telocvične - výstavba samostatnej budovy telocvične pre potreby vyučovania žiakov</p>
<p>2.6 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času</p>	<p>Proj. zámer 2.6.1: Výstavba tréningového multifunkčného ihriska pri futbalovom ihrisku - vybudovanie exteriérových priestorov na realizáciu športových aktivít</p> <p>Proj. zámer 2.6.2: Vybudovanie ďalších detských ihrísk v obci - vybudovanie exteriérových priestorov na realizáciu voľnočasových aktivít - osadenie preliezok, hojdačiek a ďalších prvkov na hranie detí</p> <p>Proj. zámer 2.6.3: Rekonštrukcia šatní na futbalovom ihrisku - komplexná obnova priestorov šatní - stavebno-technické úpravy budovy, zateplenie, úprava fasády, výmena otvorových výplní - výmena rozvodov inžinierskych sietí, obnova vnútorných priestorov a vybavenia</p>
<p>2.7 Podpora spoločenského a kultúrneho života</p>	<p>Proj. zámer 2.7.1: Podpora kultúrnych a športových podujatí - podpora kultúrnych podujatí - podpora športových podujatí - podpora miestnych kultúrnych a športových telies</p>

Prioritná oblasť 3 – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	Projektový zámer
<p>3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov</p>	<p>Proj. zámer 3.1.1: Skvalitnenie systému zberu odpadov, zavádzanie SMART prvkov v odpadovom hospodárstve, realizácia osvetových a vzdelávacích aktivít</p> <ul style="list-style-type: none"> - zvýšenie efektivity triedeného zberu odpadov - rozšírenie možností zberu tzv. zeleného biologicky rozložiteľného a kuchynského odpadu z domácností - rozširovanie ponuky triedeného zberu o ďalšie druhy odpadov - implementácia rôznych SMART prvkov za účelom kvalitatívneho zlepšenia nakladania s odpadmi - realizácia edukatívnych aktivít rôznej povahy pre miestnych obyvateľov za účelom zlepšenia nakladania s odpadmi <p>Proj. zámer 3.1.2: Výstavba zberného dvora, vrátane obstarania príslušnej techniky a zariadení</p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba zberného dvora za účelom skvalitnenia nakladania s odpadmi v obci a zlepšovania možností na triedenie jednotlivých druhov odpadov - obstaranie príslušnej komunálnej techniky na prevádzku zberného dvora (traktor, nakladače, kontajnery a pod.) <p>Proj. zámer 3.1.3: Výbudovanie malej kompostárne, vrátane obstarania príslušnej techniky a zariadení</p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba malej kompostárne (so spracovateľskou kapacitou do 100 ton ročne) s plánovaným zhodnocovaním biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu (vrátane kuchynského odpadu) pochádzajúceho z Vítaza (tzv. obecné kompostovisko) - obstaranie potrebných zariadení na prevádzkovanie malej kompostárne (napr. traktor, kontajnery, hygienizačná stanica, stroje a príslušenstvo pre nakladanie s BRKO a pod.)
<p>3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity</p>	<p>Proj. zámer 3.2.1: Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov</p> <ul style="list-style-type: none"> - výkon starostlivosti o verejnú zeleň - výsadba novej zelene (stromy, kríky, tráva, kvety a pod.) za účelom rozširovania zelených plôch v intraviláne obce

	<p>Proj. zámer 3.2.2: Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí</p> <ul style="list-style-type: none"> - v spolupráci rôznymi subjektmi realizácia rôznych ďalších adaptačných opatrení, ako napr. dažďová záhrada, hmyzí hotel, včelia záhrada, vodná fontána, zelené parkovisko a pod.
<p>3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE</p>	<p>Proj. zámer 3.3.1: Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov</p> <ul style="list-style-type: none"> - osadenie príslušnej techniky na výrobu elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie <p>Proj. zámer 3.3.2: Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia ďalších podporných krokov na využívanie OZE a AZE (napr. zatepľovanie budov, výmena kotlov a pod.)
<p>3.4 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry</p>	<p>Proj. zámer 3.4.1: Realizácia protipovodňových a vodozádržných opatrení</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia celého komplexu vzájomne prepojených aktivít zameraných na elimináciu prípadných povodní, zadržiavanie vody krajine, zvyšovanie biodiverzity a pod.

Zdroj: Obecný úrad Vítaz, vlastné spracovanie

Súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov

Súčasťou programovej časti je aj stanovenie ukazovateľov pre hodnotenie PHSR. Ukazovatele výsledkov a dopadov pre PHSR obce sú spracované v nasledujúcom formulári. Rozdelené sú do troch kategórií:

- ukazovatele výstupu – práce, tovary a služby, financované počas realizácie aktivít projektu,
- ukazovatele výsledku – okamžitý efekt realizácie aktivít projektu, príp. služby poskytnuté cieľovej skupine,
- ukazovatele dopadu – dlhodobý efekt vplyvu na danú prioritnú oblasť alebo cieľovú skupinu.

Východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov v rámci hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli stanovené spravidla ako nulové v roku 2025, cieľové hodnoty boli stanovené pre roky 2028 a 2031.

Formulár 8 (P2): Zoznam merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých opatrení PHSR

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Informačný zdroj/odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota		Cieľová hodnota	
				2025	2028	2031	
Hospodárska oblasť							
Opatrenie 1.1. - Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov							
Výsledok	Podpora podnikateľa	OcÚ	počet / rok	0	1	2	
Opatrenie 1.2. - Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb							
Výsledok	Realizované digitálne riešenia	OcÚ, zamestnávateľa	počet	0	2	4	
Opatrenie 1.3. - Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry							
Výsledok	Zrekonštr. miestne komunikácie	OcÚ	súbor objektov	0	0	1	
Výsledok	Novo vybudované chodníky	OcÚ	súbor objektov	0	0	1	
Výsledok	Novo vybudované cyklistické chodníky	OcÚ	súbor objektov	0	0	1	

Výsledok	Vybudovaná doplnková infraštruktúra pri cyklistických chodníkoch	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Výsledok	Vybudovaná oddychová zóna Slaná voda	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Výsledok	Rozšírená kapacita parkovacích miest	OcÚ	počet	0	5	10
Výsledok	Zrekonštr. obecné mosty	OcÚ	počet	0	1	2
Opatrenie 1.4. - Zlepšenie technickej vybavenosti obce						
Výsledok	Vybudované nové vodojemy	OcÚ	objekt	0	1	2
Výsledok	Zriadená výdajná stanica pitnej vody v osade	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Dobudovaná vodovodná a kanalizačná sieť	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Výsledok	Vybudovaná ČOV	OcÚ	objekt	0	0	1
Výsledok	Podiel obyvateľov pripojených na vodovodnú sieť	OcÚ	%	70	80	95
Výsledok	Podiel obyvateľov pripojených na kanalizačnú sieť	OcÚ	%	0	30	80
Výstup	Zrekonštr. obecný rozhlas	OcÚ	objekt	0	1	1
Opatrenie 1.5. - Spolupráca s partnerskými obcami						
Výsledok	Podporené partnerské projekty	OcÚ	počet	0	2	4
Sociálna oblasť						
Opatrenie 2.1. - Tvorba možností pre rozvoj bývania						
Výsledok	Nové lokality IBV, kompletne pripravené na výstavbu RD	OcÚ	súbor aktivít	0	1	3
Výsledok	Vybudované obecné nájomné byty	OcÚ	počet	6	6	18
Výsledok	Zrekonštr. budova rodinného domu	OcÚ	objekt	0	0	1
Opatrenie 2.2. - Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality						
Výstup	Nové kamery monitorujúce verejné priestory	OcÚ	počet	7	15	27
Výsledok	Nižší počet priestupkov	OcÚ, Polícia	%	0	20	40
Opatrenie 2.3. - Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti						
Výsledok	Postavená nová polyfunkčná budova	OcÚ	objekt	0	0	1
Výsledok	Postavená nová budova obecného úradu	OcÚ	objekt	0	0	1
Opatrenie 2.4. - Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít						

Výsledok	Osoby zamestnané cez projekty AOTP	OcÚ	počet	0	2	4
Výsledok	Prijímatelia, ktorým je poskytovaná sociálna služba v ZpS	OcÚ	počet/deň	12	12	12
Výsledok	Prijímatelia, ktorým je poskytovaná sociálna služba v zariadení starostlivosti o deti do 3 rokov veku dieťaťa (detské jasle)	OcÚ	počet/deň	0	5	10
Výsledok	Prijímatelia, ktorým je poskytovaná opatrovateľská služba	OcÚ	počet/deň	1	1	2
Výsledok	Osoby zamestnané v soc. podniku	OcÚ	počet	0	4	15
Opatrenie 2.5. - Skvalitnenie školskej infraštruktúry						
Výsledok	Rozšírená kapacita MŠ	OcÚ, škola	%	0	100	100
Výsledok	Rozšírená kapacita ZŠ	OcÚ, škola	%	0	0	100
Výsledok	Zrekonštr. existujúca budova MŠ	OcÚ, škola	objekt	0	1	1
Výsledok	Vybudovaný objekt telocvične pri ZŠ	OcÚ, škola	objekt	0	0	1
Opatrenie 2.6. - Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času						
Výsledok	Vybudované multifunkčné ihrisko pri futbalovom ihrisku	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Zrekonštr. šatne na futb. ihrisku	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Vybudované detské ihriská na území obce	OcÚ	objekt	3	5	7
Opatrenie 2.7. - Podpora spoločenského a kultúrneho života						
Výsledok	Zrealizované kultúrne a športové podujatia	OcÚ	počet/rok	10	12	14
Výsledok	Podporené subjekty	OcÚ	počet/rok	2	3	4
Environmentálna oblasť						
Opatrenie 3.1. - Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov						
Výsledok	Skvalitnený systém zberu odpadov	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Výsledok	Vybudovaný zberný dvor	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Obstaraná technika a zariadenia na zberný dvor	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Výsledok	Vybudovaná kompostáreň na zhodnocovanie BRKO	OcÚ	objekt	0	0	1
Výstup	Obstaraná technika a zariadenia pre malú kompostáreň	OcÚ	súbor objektov	0	0	1

Výsledok	Úroveň vytriedenia odpadov	OcÚ	%	40	60	75
Opatrenie 3.2. - Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity						
Výsledok	Revitalizovaná zeleň na verejných priestranstvách	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Výsledok	Realizované ďalšie adaptačné opatrenia	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Opatrenie 3.3. - Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE						
Výstup	Osadené fotovoltické panely na obecných budovách	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Výsledok	Nižšia spotreba energie v budovách	OcÚ	%	0	30	60
Opatrenie 3.4. - Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry						
Výsledok	Zrealizované protipovodňové a vodozádržné opatrenia	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1

Zdroj: Obecný úrad Vítaz, vlastné spracovanie

Návrh

D-Realizačná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovenia merateľných ukazovateľov a vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov. Realizačná časť obsahuje:

- akčný plán,
- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- popis systému monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR.

Akčný plán obce

Akčný plán predstavuje konkrétny harmonogram činností súvisiacich s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti sociálno-ekonomického rozvoja. Tento plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektových zámernov. Obsahuje predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladanú (odhadovanú) výšku zdrojov na ich realizáciu.

Formulár 9 (R1): Akčný plán

Opatrenie, projektový zámer	Odhadovaný termín realizácie	Financovanie (tis. eur)	Zodpovedný
HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
PRIORITA: ROZVOJ LOKÁLNEJ EKONOMIKY, BUDOVANIE SMART INFRAŠTRUKTÚRY			
Opatrenie 1.1: Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov			
<i>Proj. zámer 1.1.1: Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci</i>	od 2025 priebežne	20,00	obec
<i>Proj. zámer 1.1.2: Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov</i>	od 2025 priebežne	10,00	obec, firmy
Opatrenie 1.2: Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb			
<i>Proj. zámer 1.2.1: Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejnú službu</i>	od 2025 priebežne	30,00	obec, firmy
<i>Proj. zámer 1.2.2: Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce</i>	od 2025 priebežne	10,00	obec
PRIORITA: MOBILITA			
Opatrenie 1.3: Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry			
<i>Proj. zámer 1.3.1: Modernizácia miestnych komunikácií</i>	2025-2031	2 000,00	obec
<i>Proj. zámer 1.3.2: Dobudovanie chodníkov v obci</i>	2025-2031	1 000,00	obec, VÚC
<i>Proj. zámer 1.3.3: Výstavba cyklistických chodníkov s prepojením na okolité obce (vrátane doplnkovej infraštruktúry), vybudovanie oddychového centra Slaná voda</i>	2025-2030	1 500,00	obec, VÚC, partneri

Proj. zámer 1.3.4: Rozšírenie parkovacích kapacít v centre obce	2025-2027	300,00	obec
Proj. zámer 1.3.5: Rekonštrukcia obecných mostov	2025-2030	450,00	obec
PRIORITA: TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA			
Opatrenie 1.4: Zlepšenie technickej vybavenosti obce			
Proj. zámer 1.4.1: Zabezpečenie nových zdrojov pitnej vody, výstavba vodojemov a dobudovanie vodovodu	2025-2031	2 500,00	obec
Proj. zámer 1.4.2: Zriadenie výdajnej stanice pitnej vody v osade	2025-2026	150,00	obec
Proj. zámer 1.4.3: Výstavba ČOV a dobudovanie kanalizácie	2025-2031	7 500,00	obec
Proj. zámer 1.4.4: Modernizácia obecného rozhlasu	2025-2026	150,00	obec
PRIORITA: PARTNERSKÁ A CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA			
Opatrenie 1.5: Spolupráca s partnerskými obcami			
Proj. zámer 1.5.1: Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce	od 2025 priebežne	50,00	obec
SOCIÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: BÝVANIE A BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.1: Tvorba možností pre rozvoj bývania			
Proj. zámer 2.1.1: Komplexná príprava troch lokalít IBV na výstavbu rodinných domov	2025-2031	6 000,00	obec, partneri
Proj. zámer 2.1.2: Výstavba bytového domu s nájomnými bytmi	2026-2029	1 500,00	obec
Proj. zámer 2.1.3: Rekonštrukcia budovy rodinného domu vo vlastníctve obce	2026-2028	450,00	obec
Opatrenie 2.2: Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality			
Proj. zámer 2.2.1: Rozšírenie kamerového systému	2025-2027	30,00	obec
PRIORITA: SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA, OBČIANSKA VYBAVENOSŤ			
Opatrenie 2.3: Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti			
Proj. zámer 2.3.1: Výstavba novej polyfunkčnej budovy (obchody, služby, kancelárie, lekári...)	2027-2029	800,00	obec
Proj. zámer 2.3.2: Výstavba novej budovy obecného úradu	2026-2028	400,00	obec
Opatrenie 2.4: Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít			
Proj. zámer 2.4.1: V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP	od 2025 priebežne	100,00	obec, UPSVaR
Proj. zámer 2.4.2: Poskytovanie sociálnych služieb samosprávou (zariadenie pre seniorov, opatrovateľská služba, detské jasle)	2025-2031	200,00	obec
Proj. zámer 2.4.3: Zriadenie sociálneho podniku	2025-2026	60,00	obec
PRIORITA: ŠKOLSTVO, KULTÚRA, ŠPORT A VOĽNÝ ČAS			
Opatrenie 2.5: Skvalitnenie školskej infraštruktúry			
Proj. zámer 2.5.1: Výstavba novej budovy MŠ a ZŠ pre 1.-4. ročník	2025-2029	2 500,00	obec, školy

Proj. zámer 2.5.2: Rekonštrukcia interiéru existujúcej budovy MŠ	2026-2027	300,00	obec
Proj. zámer 2.5.3: Výstavba novej budovy telocvične	2027-2028	1 000,00	obec
Opatrenie 2.6: Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času			
Proj. zámer 2.6.1: Výstavba tréningového multifunkčného ihriska pri futbalovom ihrisku	2026-2027	150,00	obec
Proj. zámer 2.6.2: Vybudovanie ďalších detských ihrísk v obci	2025-2030	150,00	obec
Proj. zámer 2.6.3: Rekonštrukcia šatní na futbalovom ihrisku	2026-2027	500,00	obec
Opatrenie 2.7: Podpora spoločenského a kultúrneho života			
Proj. zámer 2.7.1: Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies	od 2025 priebežne	100,00	obec
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
Opatrenie 3.1: Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov			
Proj. zámer 3.1.1: Skvalitnenie systému zberu odpadov, zavádzanie SMART prvkov v odpadovom hospodárstve, realizácia osvetových a vzdelávacích aktivít	2025-2027	10,00	obec, zberová spoločnosť
Proj. zámer 3.1.2: Výstavba zberného dvora, vrátane obstarania príslušnej techniky a zariadení	2026-2027	500,00	obec
Proj. zámer 3.1.3: Vybudovanie malej kompostárne, vrátane obstarania príslušnej techniky a zariadení	2026-2028	200,00	obec
PRIORITA: ADAPTÁCIA NA ZMENU KLÍMY, ZNIŽOVANIE PRODUKCIE CO₂			
Opatrenie 3.2: Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity			
Proj. zámer 3.2.1: Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov	2025-2031	250,00	obec
Proj. zámer 3.2.2: Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí	2025-2028	150,00	obec
Opatrenie 3.3: Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE			
Proj. zámer 3.3.1: Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov	2025-2028	200,00	obec
Proj. zámer 3.3.2: Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách	2025-2031	300,00	obec
Opatrenie 3.4: Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry			
Proj. zámer 3.4.1: Realizácia protipovodňových a vodozádržných opatrení	2025-2031	500,00	obec, štát

Zdroj: vlastné spracovanie

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR

Vypracovaním a schválením tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Implementácia navrhovaných projektových zámerov si bude vyžadovať konkrétnych ľudí, ktorí budú tieto zábery uskutočňovať od začiatku do konca a ktorí za nich budú aj zodpovední. Vzhľadom na poddimenzovanosť samosprávy z aspektu ľudských zdrojov sa predpokladá, že niektoré projektové zábery bude potrebné realizovať v spolupráci s externými poradcami, odborníkmi, príp. špecializovanými firmami.

V systéme riadenia a implementácie PHSR je **Riadiacim orgánom** na úrovni obce obecný úrad prostredníctvom starostu obce. Ten zodpovedá za systém riadenia PHSR, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci zo štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci. Obecné zastupiteľstvo plní úlohu **Monitorovacieho výboru**. **Orgánom auditu** je hlavný kontrolór a príslušná komisia OcZ, ak je zriadená. Funkciu **Platobného orgánu** vykonáva ekonomické oddelenie OcÚ a príslušné oddelenia OcÚ plnia funkciu **Sprostredkovateľského orgánu**. PHSR ako aj všetky jeho zmeny a doplnky schvaľuje obecné zastupiteľstvo (Inštitút priestorového plánovania, 2016).

Samospráva tak bude raz ročne získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu (napr. do septembra príslušného roku), kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia. Obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k realizácii PHSR berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Úlohou obecného zastupiteľstva je taktiež schvaľovanie spolufinancovania pripravovaných projektov. Obecné zastupiteľstvo teda každoročne schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR budú, či už z dôvodu povinného informovania a publicity (najmä pri projektoch financovaných z EŠIF) alebo v rámci komunikácie medzi obcou a cieľovými skupinami pri príprave a realizácii projektov, rôzne formy komunikácie. V prípade realizácie projektov z EŠIF budú v záujme informovania verejnosti osadené informačné tabule, príp. budú organizované úvodné a záverečné konferencie, semináre, workshopy, rôzne informačné stretnutia a pod.

V podmienkach obce prebieha komunikácia predovšetkým osobným stykom verejnosti a záujmových skupín s jej volenými orgánmi a zamestnancami. Významným komunikačným kanálom najmä pre mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľstva je webová stránka obce. Staršie vekové kategórie uprednostňujú najmä obecný rozhlas, úradnú tabuľu a osobné podanie. Ďalším nástrojom komunikácie budú pozvánky na priamu účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Prostredníctvom uvedených komunikačných kanálov bude až do ukončenia platnosti PHSR prebiehať neustála komunikácia s obyvateľmi týkajúca sa realizácie tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Systém monitorovania a hodnotenia

Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií o reálnom plnení PHSR a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Dôsledkom dobrého nastavenia systému monitorovania a hodnotenia bude prípadná zmena spôsobu realizácie, podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení. Ako už bolo spomenuté vyššie, samospráva bude raz ročne (do začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok) získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, zainteresovaných partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu, kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia.

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa teda bude vykonávať priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Tento proces bude vychádzať z údajov uvedených vo Formulári P2 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania PHSR bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom, ktorej súčasťou môže byť aj prípadná monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom v rámci implementácie projektov z EŠIF. Za prípravu monitorovacej správy konkrétneho projektu bude zodpovedať jeho garant podľa povahy projektu. Za prípravu monitorovacej správy PHSR bude zodpovedať samospráva obce – či už prostredníctvom starostu obce, hlavného kontrolóra, poslancov, zamestnancov obecného úradu, príp. inej poverenej osoby.

Formulár 10 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR počas jeho platnosti 2025-2031		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania / periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2026	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou
Tematické hodnotenie časti PHSR	2028	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2025-2031	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

Zdroj: vlastné spracovanie

E-Finančná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, projektových zámerov za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektových zámerov.

Indikatívny finančný plán

Výška potrebných finančných prostriedkov je v tomto PHSR uvedená pri jednotlivých projektových zámeroch a opatreniach. Uvedené sumy sú stanovené odhadom, keďže bez spracovania projektovej dokumentácie nie je možné ex-ante určiť predpokladanú sumu, potrebnú na realizáciu projektového zámeru. Navyše, táto suma sa ešte mení po realizácii verejného obstarávania. Pri rozhodovaní o financovaní jednotlivých projektových zámerov sa bude prihliadať na ich dôležitosť a na ich prínos pre rozvoj obce. Niektoré projektové zábery sa budú môcť realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, iné si však budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného aj personálneho zabezpečenia.

Potenciálne zdroje, ktoré sa samospráva môže snažiť získať na realizáciu opatrení a projektových zámerov, uvedených v tomto PHSR, sú najmä:

- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov (napr. Environmentálny fond, ŠFRB, ...),
- financovanie z národných projektov (napr. úrady práce, soc. vecí a rodiny – AOTP...),
- rozpočet samosprávneho kraja,
- európske štrukturálne a investičné fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- Svetová banka,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR,
- sponzorské dary podnikateľov, súkromných osôb, neziskového sektora a pod.,
- vlastné zdroje (rozpočet obce).

Celkovým prehľadom plánovaných finančných prostriedkov počas celej doby platnosti schváleného PHSR je Indikatívny rozpočet – sumarizácia.

Formulár 11 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia

Oblasť	rok							Spolu (tis. €)
	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	
Hospodárska	55,00	1 045,00	3 627,00	4 813,00	3 546,00	1 962,00	622,00	15 670,00
Sociálna	103,00	1 207,00	3 706,00	5 811,00	2 226,00	999,00	188,00	14 240,00
Environmentálna	28,00	272,00	649,00	508,00	336,00	246,00	71,00	2 110,00
SPOLU (tis. €)	186,00	2 524,00	7 982,00	11 132,00	6 108,00	3 207,00	881,00	32 020,00

Zdroj: vlastné spracovanie

Model viaczdrojového financovania a finančný rámec

Financovanie jednotlivých projektových zámerov sa bude realizovať z viacerých zdrojov, pričom závisieť bude od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa tak bude opierať o zdroje obce, o národné zdroje, o zdroje z EŠIF, VÚC, o súkromné a ďalšie zdroje.

Intervenčná matica predstavuje odhad objemu potrebných zdrojov na realizáciu jednotlivých projektových zámerov. Finálna podoba a konkrétna výška investícií bude známa až po vypracovaní projektovej dokumentácie k tomu-ktorému projektovému zámeru (ak relevantné) a vychádzať bude najmä z procesu verejného obstarávania.

Formulár 12 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica

Viaczdrojové financovanie (tis. eur)								
Opatrenie	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné zdroje	Iné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu		
Opatrenie 1.1	30,00		10,00		20,00	30,00		
Opatrenie 1.2	40,00		15,00		25,00	40,00		
Opatrenie 1.3	5 250,00	2 912,50	925,00	300,00	1 112,50	5 250,00		
Opatrenie 1.4	10 300,00	2 727,50	6 815,00		757,50	10 300,00		
Opatrenie 1.5	50,00			10,00	40,00	50,00		
Opatrenie 2.1	7 950,00	1 382,50	4 970,00		597,50	6 950,00	1 000,00	
Opatrenie 2.2	30,00	25,50	2,00		2,50	30,00		
Opatrenie 2.3	1 200,00	1 020,00	120,00		60,00	1 200,00		
Opatrenie 2.4	360,00	170,00	130,00	20,00	40,00	360,00		
Opatrenie 2.5	3 800,00	3 755,00	30,00		15,00	3 800,00		
Opatrenie 2.6	800,00	552,50	115,00	25,00	57,50	750,00	50,00	
Opatrenie 2.7	100,00			15,00	85,00	100,00		
Opatrenie 3.1	710,00		665,00		40,00	705,00	5,00	
Opatrenie 3.2	400,00	340,00	40,00		20,00	400,00		
Opatrenie 3.3	500,00	425,00	50,00		25,00	500,00		
Opatrenie 3.4	500,00	425,00	50,00		25,00	500,00		
SPOLU	30,00		10,00		20,00	30,00		

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Finančný rámec na realizáciu PHSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektových zámerov je formulárom s podrobnou štruktúrou plánovaných finančných prostriedkov na opatrenia a projektové zábery PHSR na celé jeho obdobie. Obsahuje podrobné členenie predpokladaných finančných zdrojov, potrebných na realizáciu jednotlivých projektových zámerov.

Formulár 13 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR

Číslo opatrenia	Kód a názov projektového zámeru	Klasifikácia stavieb - trieda	Hlavný ukazovateľ-výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projekt. zámeru	RN Spolu (tis. eur)	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje
				rok			a=b+e+f+g+h	b=c+d				
I. Hospodárska oblasť					15 670,00 €	15 670,00 €	10 030,00 €	5 640,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 1.1	1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2025-2031	20,00 €	20,00 €	20,00 €					
	1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2025-2031	10,00 €	10,00 €	10,00 €					
Opat. 1.2	1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2025-2031	30,00 €	30,00 €	30,00 €					
	1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce		zvýšená zamestnanosť obyvateľstva	2025-2031	10,00 €	10,00 €	10,00 €					
Opat. 1.3	1.3.1 Modernizácia miestnych komunikácií	2112 - Miestne komunikácie	zabezpečený kvalitný prístup k domom a bytom; zvýšená bezpečnosť chodcov	2025-2031	2 000,00 €	2 000,00 €	1 000,00 €	1 000,00 €				

	1.3.2 Dobudovanie chodníkov v obci	2112 - Miestne komunikácie	zvýšená bezpečnosť chodcov	2025-2031	1 000,00 €	1 000,00 €	1 000,00 €					
	1.3.3 Výstavba cyklistických chodníkov s prepojením na okolité obce (vrátane doplnkovej infraštruktúry), vybudovanie oddychového centra Slaná voda	2112 - Miestne komunikácie	vyšší počet turistov v obci; lepšie zdravie obyvateľov	2025-2030	1 500,00 €	1 500,00 €	225,00 €	1 275,00 €				
	1.3.4 Rozšírenie parkovacích kapacít v centre obce	2112 - Miestne komunikácie	dostatočná parkovacia kapacita	2025-2027	300,00 €	300,00 €	45,00 €	255,00 €				
	1.3.5 Rekonštrukcia obecných mostov	2112 - Miestne komunikácie	bezpečná cestná premávka	2025-2030	450,00 €	450,00 €	67,50 €	382,50 €				
Opat. 1.4	1.4.1 Zabezpečenie nových zdrojov pitnej vody, výstavba vodojemov a dobudovanie vodovodu	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	dobudovaná vodovodná sieť v obci; spoľahlivá dodávka pitnej vody	2025-2031	2 500,00 €	2 500,00 €	2 500,00 €					
	1.4.2 Zriadenie výdajnej stanice pitnej vody v osade	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	pitná voda dostupná všetkým obyvateľom obce; lepšie zdravie obyvateľov	2025-2026	150,00 €	150,00 €	50,00 €	100,00 €				
	1.4.3 Výstavba ČOV a dobudovanie kanalizácie	2223 - Miestne kanalizácie	novovo vybudovaná ČOV; dobudovaná kanalizačná sieť v obci; čistejšie životné prostredie; lepšie zdravie obyvateľov	2025-2031	7 500,00 €	7 500,00 €	5 000,00 €	2 500,00 €				
	1.4.4 Modernizácia obecného rozhlasu	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	kvalitný komunikačný kanál medzi samosprávou a obyvateľmi	2025-2026	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				

Opat. 1.5	1.5.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce		3 podporené partnerské projekty	2025-2031	50,00 €	50,00 €	50,00 €					
II. Sociálna oblasť					14 240,00 €	13 190,00 €	6 234,50 €	6 955,50 €	1 050,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 2.1	2.1.1 Komplexná príprava troch lokalít IBV na výstavbu rodinných domov		lokality kompletne pripravené na výstavbu RD	2025-2031	6 000,00 €	5 000,00 €	4 000,00 €	1 000,00 €	1 000,00 €			
	2.1.2 Výstavba bytového domu s nájomnými bytmi	1122 - Trojbytové a viacbytové budovy	12 nových nájomných bytov	2026-2029	1 500,00 €	1 500,00 €	1 500,00 €					
	2.1.3 Rekonštrukcia budovy rodinného domu vo vlastníctve obce	1110 - Jednobytové budovy	efektívne využívaný majetok obce	2026-2028	450,00 €	450,00 €	67,50 €	382,50 €				
Opat. 2.2	2.2.1 Rozšírenie kamerového systému	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	20 nových kamier; vyššia bezpečnosť obyvateľov, lepšia ochrana majetku	2025-2027	30,00 €	30,00 €	4,50 €	25,50 €				
Opat. 2.3	2.3.1 Výstavba novej polyfunkčnej budovy (obchody, služby, kancelárie, lekári...)	1274 - Ostatné budovy, i.n.	široká občianska vybavenosť	2027-2029	800,00 €	800,00 €	120,00 €	680,00 €				
	2.3.2 Výstavba novej budovy obecného úradu	1220 - Budovy pre administratívu	kvalitné priestory pre výkon verejných služieb	2026-2028	400,00 €	400,00 €	60,00 €	340,00 €				
Opat. 2.4	2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP		vyššia zamestnanosť	2025-2031	100,00 €	100,00 €	100,00 €					
	2.4.2 Poskytovanie sociálnych služieb samosprávou (zariadenie pre seniorov, opatrovateľská služba, detské jasle)		3 podporované sociálne služby	2025-2031	200,00 €	200,00 €	30,00 €	170,00 €				
	2.4.3 Zriadenie sociálneho podniku		15 zamestnaných osôb	2025-2026	60,00 €	60,00 €	60,00 €					

Opat. 2.5	2.5.1 Výstavba novej budovy MŠ a ZŠ pre 1.-4. ročník	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	dostatočná kapacita škôl	2025-2029	2 500,00 €	2 500,00 €		2 500,00 €				
	2.5.2 Rekonštrukcia interiéru existujúcej budovy MŠ	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	kvalitné podmienky na vzdelávanie	2026-2027	300,00 €	300,00 €	45,00 €	255,00 €				
	2.5.3 Výstavba novej budovy telocvične	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	kvalitné podmienky na vzdelávanie	2027-2028	1 000,00 €	1 000,00 €		1 000,00 €				
Opat. 2.6	2.6.1 Výstavba tréningového multifunkčného ihriska pri futbalovom ihrisku	2411 - Športové ihriská	verejnosť realizujúca športové aktivity	2026-2027	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				
	2.6.2 Vybudovanie ďalších detských ihrísk v obci	2411 - Športové ihriská	verejnosť realizujúca voľnočasové aktivity	2025-2030	150,00 €	100,00 €	50,00 €	50,00 €	50,00 €			
	2.6.3 Rekonštrukcia šatní na futbalovom ihrisku	2411 - Športové ihriská	kvalitné podmienky na športovú činnosť	2026-2027	500,00 €	500,00 €	75,00 €	425,00 €				
Opat. 2.7	2.7.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies		kultúrne a športové podujatia konané na území obce	2025-2031	100,00 €	100,00 €	100,00 €					
III. Environmentálna oblasť					2 110,00 €	2 105,00 €	915,00 €	1 190,00 €	5,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 3.1	3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov, zavádzanie SMART prvkov v odpadovom hospodárstve		skvalitnený systém triedeného zberu, vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2025-2027	10,00 €	5,00 €	5,00 €		5,00 €			
	3.1.2 Výstavba zberného dvora, vrátane obstarania príslušnej techniky a zariadení	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2026-2027	500,00 €	500,00 €	500,00 €					

	3.1.3 Vybudovanie malej kompostárne, vrátane obstarania príslušnej techniky a zariadení	2421 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	vyššia úroveň vytriedenia odpadov; nižší objem BRKO ukladaných na skládky odpadov	2026-2028	200,00 €	200,00 €	200,00 €					
Opat. 3.2	3.2.1 Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov		kvalitnejšia zeleň	2025-2031	250,00 €	250,00 €	37,50 €	212,50 €				
	3.2.2 Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí		realizované dodatočné adaptačné opatrenia	2025-2028	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				
Opat. 3.3	3.3.1 Výstavba fotovoltických elektrární na strechách obecných budov		vyšší podiel elektrickej energie získanej z OZE	2025-2028	200,00 €	200,00 €	30,00 €	170,00 €				
	3.3.2 Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách		vyšší podiel elektrickej energie získanej z OZE	2025-2031	300,00 €	300,00 €	45,00 €	255,00 €				
Opat. 3.4	3.4.1 Realizácia protipovodňových a vodozádržných opatrení	2152 - Priehrady	žiadne škody na životoch a majetku v dôsledku povodní	2025-2031	500,00 €	500,00 €	75,00 €	425,00 €				
Celkom					32 020,00 €	30 965,00 €	17 179,50 €	13 785,50 €	1 055,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

Zdroj: Obecný úrad Vítaz, vlastné spracovanie

System hodnotenia a zaradovania projektových zamerov do financovania

Dôležitým momentom v procese realizácie PHSR bude schvaľovanie financovania jednotlivých projektových zamerov obecným zastupiteľstvom. Pri ich výbere bude preto nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam či už z legislatívneho hľadiska alebo vo vzťahu k rozvoju obce.

Nasledujúca hodnotiacia tabuľka pre výber projektových zamerov je upravená pre potreby obce. Najvyššiu prioritu (úroveň dôležitosti) majú projektové zámery, ktorých realizácia vyplýva priamo z legislatívy a projektové zámery, ktoré budú riešiť výrazne naliehavú havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Kategória s vysokou prioritou zahŕňa projektové zámery s oporou vo VZN obce, projektové zámery Miestnej akčnej skupiny, oblastnej organizácie cestovného ruchu, projektové zámery s vydaným právoplatným stavebným povolením (príp. aj projektové zámery s ukončeným procesom verejného obstarávania), projektové zámery, na ktoré sa dajú získať zdroje z EŠIF a/alebo ich realizácia je zároveň nutná pre rozvoj obce a projektové zámery, ktoré majú vysokú podporu u obyvateľstva. Kategória so strednou úrovňou dôležitosti obsahuje tie projektové zámery, ktoré majú možnosť byť spolufinancované z európskych štrukturálnych a investičných fondov a/alebo ich realizácia je zároveň vhodná pre rozvoj obce. Kategóriu 4 a 5 predstavujú projektové zámery nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez spracovania prvotných analýz, projektovej dokumentácie, stavebného povolenia a pod.).

Formulár 14 (F3): Hodnotiacia tabuľka pre výber projektových zamerov

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium (podmienky pre zaradenie do úrovne dôležitosti)	Projektové zámery
1	Najvyššia	a) projektové zámery vyplývajúce zo zákona alebo legislatívy EÚ b) projektové zámery riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu	1.3.5; 1.4.1; 1.4.2; 1.4.3; 2.5.1; 2.5.3; 3.4.1;
2	Vysoká	a) projektové zámery s oporou vo VZN obce b) projektové zámery s právoplatným stavebným povolením c) projektové zámery MAS d) projektové zámery OOCR e) projektové zámery miestnych rozvojových organizácií f) projektové zámery s vysokou podporou obyvateľov g) projektové zámery s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projektové zámery, ktorých realizácia je pre rozvoj obce nutná	1.3.1; 1.3.2; 1.3.3; 1.3.4; 2.1.1; 2.1.2; 2.2.1; 2.3.2; 2.4.1; 2.4.2; 2.4.3; 2.5.2; 2.6.2; 2.6.3; 2.7.1; 3.1.1; 3.1.2; 3.1.3; 3.2.1; 3.2.2; 3.3.1; 3.3.2;
3	Stredná	projektové zámery s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projektové zámery, ktorých realizácia je pre rozvoj obce vhodná	1.1.2; 1.2.1; 1.2.2; 1.4.4; 1.5.1; 2.1.3; 2.3.1; 2.6.1;
4	Nízka	projektové zámery v štádiu zamerov / úvah	1.1.1;
5	Najnižšia	ostatné	

Zdroj: vlastné spracovanie

Záver

Formulár 15 (Z1): Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	<p><u>Názov dokumentu:</u> Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítaz na roky 2025-2031</p> <p><u>Štruktúra dokumentu:</u> dokument je štruktúrovaný podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, podľa Metodiky tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja, vydanéj Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, január 2020, Metodiky na spracovanie Programu rozvoja obce, vydanéj Inštitútom priestorového plánovania, september 2016 a podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, vydanéj Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015.</p>
Spracovanie	<p><u>Forma a obdobie spracovania:</u> spracovanie PHSR vykonala obec v partnerstve s externým odborníkom, ktorý koordinoval proces tvorby dokumentu a zabezpečoval dodržiavanie metodických postupov. Dokument bol spracovaný v lete 2024.</p> <p><u>Riadiaci tím:</u> riadiaci tím pozostával z 2 členov a v procese spracovania mal 2 pracovné zasadania.</p> <p><u>Účasť verejnosti a komunikácia s ňou:</u> verejnosť participovala na procese spracovania PHSR prostredníctvom prieskumu názorov.</p> <p><u>Autor dokumentu:</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD.; www.dokumentypreobce.sk</p> <p><u>Náklady na spracovanie:</u> z rozpočtu obce.</p>
Prerokovanie	<p><u>Prerokovanie v orgánoch samosprávy dňa:</u></p>
Schválenie	<p><u>Návrh na uznesenie zastupiteľstva:</u> „Obecné zastupiteľstvo schvaľuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítaz na roky 2025-2031“.</p>

Zdroj: vlastné spracovanie

Prílohy

Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

Inštitút priestorového plánovania (2016): *Stručná metodika spracovania Programu rozvoja obce a Spoločného programu rozvoja obcí*. Bratislava: september 2016.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001

MDVRR (2015): *Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC*. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, 62 s.

PHSR Prešovského samosprávneho kraja 2021-2030

MŽP (2018): *Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy*. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia, aktualizácia 2018.

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (2020): *Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja*. Bratislava: január 2020.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Územný plán obce Vítaz

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030

Weisová, D., Bernátová, M. (2012): *Strategické plánovanie samosprávy*. Žilina: Municipalia, 2012.

Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja

Internetové zdroje:

census2011.statistics.sk

datacube.statistics.sk

datacube.statistics.sk/SODB/

<http://cp.atlas.sk>

<http://envirozataze.enviroportal.sk>

<http://uzemia.enviroportal.sk>

<https://gis.nlcsk.org/islhp/#lesnictvo>

statdat.statistics.sk

www.beiss.sk

www.cdb.sk

www.ives.minv.sk/heraldreg

www.maps.google.com

www.minv.sk

www.orsr.sk

www.pamiatky.sk

www.registeruz.sk

www.scitanie.sk

www.statistics.sk

www.zrsr.sk

Zoznam skratiek použitých v PHSR

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce	NFP	Nenávratný finančný príspevok
AZE	Alternatívne zdroje energie	NN	Nízke napätie
b.j.	Bytové jednotky	NPR	Národná prírodná rezervácia
BRKO	Biologicky rozložiteľný komunálny odpad	OcÚ	Obecný úrad
CDB	Cestná databanka	o. i.	Okrem iného
CLLD	Community-led Local Development (Miestny rozvoj vedený komunitou)	OOCR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu
CR	Cestovný ruch	OZE	Obnoviteľné zdroje energie
ČOV	Čistička odpadových vôd	PA	Povodňová aktivita
DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor	PP	Prírodná pamiatka
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	PR	Prírodná rezervácia
EIB	Európska investičná banka	PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy	PPF	Poľnohospodársky pôdny fond
EZÚS	Európske zoskupenie územnej spolupráce	PSK	Prešovský samosprávny kraj
ha	Hektár	SHR	Samostatne hospodáriaci roľníci
IBV	Individuálna bytová výstavba	SPR	Strategicko-plánovací región
IUI	Integrovaná územná investícia	ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
KZAM	Klasifikácia zamestnaní	ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
MAS	Miestna akčná skupina	ÚSES	Územný systém ekologickej stability
MOK	Maloobjemový kontajner	TTP	Trvalé trávne porasty
MRK	Marginalizované rómske komunity	UoZ	Uchádzač o zamestnanie
MSP	Malí a strední podnikatelia	VÚC	Vyšší územný celok
MŽP	Ministerstvo životného prostredia	VZN	Všeobecne záväzné nariadenie

Zoznam máp, tabuliek, grafov, obrázkov a formulárov

Mapy

Mapa 1: Poloha obce Vítaz - širšie vzťahy	3
Mapa 2: Poloha obce Vítaz voči susediacim obciam	4

Tabuľky

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov	13
Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát	14
Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva	17
Tabuľka 4: Vývoj priemerného veku obyvateľstva	21
Tabuľka 5: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín	21
Tabuľka 6: Štruktúra obyvateľov podľa národnosti	22
Tabuľka 7: Rómske obyvateľstvo v obci Vítaz podľa rôznych zdrojov	22
Tabuľka 8: Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania	22
Tabuľka 9: Vývoj nezamestnanosti v obci	24
Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2023	25
Tabuľka 11: Štruktúra UoZ podľa profesie (SK ISCO-08) vykonávanej bezprostredne pred zaradením do evidencie (k 31.12.2023)	27
Tabuľka 12: Počet domov podľa typu domu	27
Tabuľka 13: Štruktúra domov podľa typu vodovodnej prípojky	28
Tabuľka 14: Štruktúra domov podľa typu kanalizačného systému	28
Tabuľka 15: Byty podľa obytných miestností	28
Tabuľka 16: Domy podľa obdobia výstavby	28
Tabuľka 17: Vybavenie technickou infraštruktúrou	30
Tabuľka 18: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2024)	30
Tabuľka 19: Infraštruktúra kultúry a športu	32
Tabuľka 20: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb	32
Tabuľka 21: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2023; v ha)	33

Grafy

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Vítaz	18
Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2014-2023	19
Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2014-2023	19
Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2014-2023	20
Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2023	21
Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania	23
Graf 7: Počet evidovaných UoZ v rokoch 2014-2023 (k 31.12.)	24
Graf 8: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2023	25
Graf 9: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2023	25
Graf 10: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2023	26

Obrázky

Obrázok 1: Letecký pohľad na obec Vítaz	5
Obrázok 2: Rizikové obce v Prešovskom kraji, určené metódou integrovaného posúdenia pre rok 2023	16

Obrázok 3: Finančné zdravie obce Vítaz.....	35
Obrázok 4: Programy politiky súdržnosti v programovom období 2021 - 2027	37
Obrázok 5: Prehľad finančných zdrojov Programu Slovensko na obdobie 2021 - 2027	38
Obrázok 6: Strategicko-plánovacie regióny (SPR) a územia udržateľného mestského rozvoja (UMR) na území Prešovského kraja, ustanovené v programovom období 2021-2027	45

Formuláre

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR	9
Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR	10
Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu	10
Formulár 4 (A8): STEEP analýza.....	39
Formulár 5 (A10): SWOT analýza.....	40
Formulár 6 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov.....	48
Formulár 7 (P1): Prehľad opatrení a projektových zámerov podľa oblastí.....	50
Formulár 8 (P2): Zoznam merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých opatrení PHSR.....	57
Formulár 9 (R1): Akčný plán	62
Formulár 10 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania	66
Formulár 11 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia	68
Formulár 12 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica.....	69
Formulár 13 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR.....	70
Formulár 14 (F3): Hodnotiacia tabuľka pre výber projektových zámerov	75
Formulár 15 (Z1): Schválenie PHSR	76